

Historie rodu

Halberstadtů

původem z Charbuzic

*Tuto historii věnuji
všem potomkům tohoto rodu, zejména ale
Vláďovi Vítovi, mému celoživotnímu kamarádovi*

*Motto:
Z překážek na cestě slabých se stávají kameny, na něž šlapou silní*

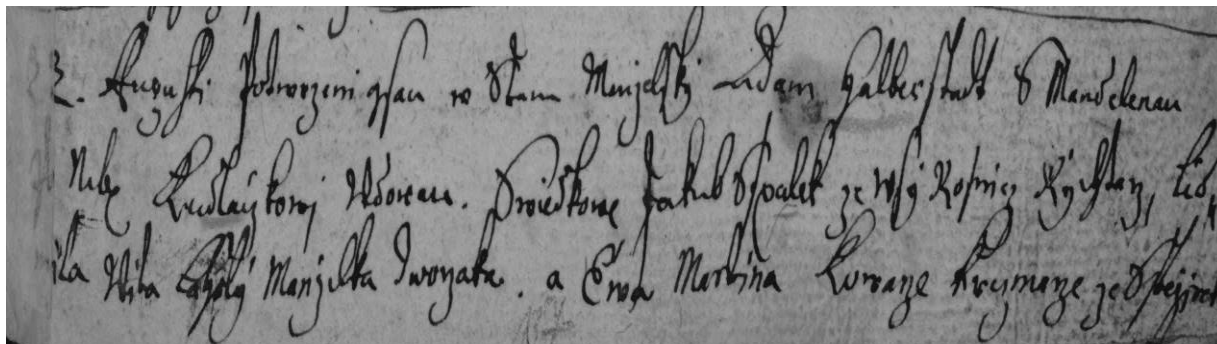
Ing. Zdeněk Šedivý

Místo úvodu

V červenci 2022 slavil náš třídní učitel Milan Mirský krásných 85 let. Chtěl jsem mu dát nějaký dárek, a protože mým koníčkem je genealogie, zpracoval jsem, samozřejmě za jeho spolupráce, rodokmen jeho předků po otcovské a mateřské linii. Na našem každoročním třídním srazu v červnu 2022 mě pak odměnil dlouhým chvalozpěvným projevem, kde mimo jiné prohlásil, že v genealogii byl on mým žákem a pak mi předal odměnu, láhev Staré myslivecké. O něco později, když Vláďa viděl, že jsem již v náladě, požádal mne také o zpracování rodokmenu jeho předků. Já jsem mu to v dobrém rozmaru přislíbil a sliby se mají plnit, a to nejenom o Vánocích. Ale vážně, já jsem rodinu Vítových vždy považoval tak trochu za svoji, zejména poté, co jsme se odstěhovali z Mladých Buků. Našel jsem zde totiž občas azyl o víkendech a jako jedináček i početnou rodinu, kde jsem se vždycky cítil šťastný a spokojený.

Původ Halberstadtů, aneb začínáme od Adama

Proním písemným záznamem o rodu Halberstadtů je matriční zápis o svatbě Adama Halberstadta s vdovou Marií Kudláčkovou, a to dne 22. srpna 1690.

2. Augusti potvorení jsau ve stav manželský Adam Halberstadt s Mandalenou po neb. Kudlaczkovi vdovou. Sviedkove Jakub Szpalek ze vsi Rosnicz Rychtarz. Lidmila Vítá Laholy manželka dvorzaka a Eva Martina Kovarze krczmarze ze Stežirek.

Zde bych s pátráním po proních předcích mohl skončit a pokračovat s jejich potomky. Ale... V hlavě jsem neustále přemítal otázku, kde a jak se příjmení Halberstadt v Charbuzicích vlastně vzalo. Charbuzice jsou v Polabské nížině poblíž Hradce Králové, v kraji osídleném českým etnikem. Mimochodem, Charbuzice jsem musel na mapě najít a domnívám se, že na tom čtenáři těchto řádek budou podobně.

Zjistil jsem, že Charbuzice patřily do panství Bílé Poličany, stejně jako Sedlec u Lanžova, odkud pocházel můj proní předek Martin Šedivý. To však uvádím jenom na okraj jako zajímavost. Podstatnější je skutečnost, že se nacházejí v těsném sousedství Stěžer, jejichž jsou dnes součástí. Horní statek ve Stěžerách získal pro rod Harrachů tehdy nezletilý hrabě Ferdinand Bonaventura z Harrachu (nar. 1636) v roce 1650 jako dědictví po Anně Zuzaně Karolíně Slavatové. Téhož roku kardinál Arnošt Vojtěch hrabě Harrach, jako poručník nezletilého Ferdinanda Bonaventury Harracha dokoupil dolní statek od Kateřiny Čertorejské z Čertorej. Zároveň jsem se dozvěděl, že Harrachové ze svého panství, hlavně pak z Horní Branné, přesídlili 17 německých rodin do Stěžer. To již mně svítalo.

Když se vrátíme k zápisu o svatbě Adama Halberstadta, všiml jsem si, že zde chybí označení obce nevěsty, vdovy Mandaleny Kudláčkové. Ale v matrice jsem našel zápis, kdy se v Charbuzicích Mandaléně Kudláčkové a jejímu muži Jiřímu narodila 6. 7. 1683 dvojčata, dcery Kateřina a Alžběta.

Shrnuto, Halberstadtovi se do Stěžer pravděpodobně dostali z Branné, která byla také v majetku Harrachů a Adam Halberstadt do Charbuzic sňatkem s vdovou. Nadále jsem však přemýšlel, kde se vzalo příjmení Halberstadt. Protože na náhody

nevěřím, zaměřil jsem se na historii stejnojmenného města v Německu, v dnešní spolkové zemi Sasko-Anhaltsko. A zde jsem se dozvěděl následující fakta.

Roku 804 za Karla Velikého bylo založeno halberstadtské biskupství a v 10. století také město. Roku 1578 se stal administrátorem biskupství Heinrich Julius, který od roku 1583 v celém biskupství zavedl luterskou reformaci a roku 1591 vyhnal všechny Židy.

Než budu pokračovat dále, chci se vyznat za svého obdivu k židovskému národu, ze zájmu o jeho historii a o jeho velká jména, například Einstein, Freud či Marx. Vždy jsem doufal, že u svých předků narazím na židovskou stopu, zejména jsem přemýšlel o rodu Kábrtů. Příjmení Kábrt pochází z německého Gebhart či Gebhart, přičemž geba je dar a hart pevný a například i podoba mého dědy v mládí tomu napovídala. Ale dál jsem se nedostal a pouze spekulovat jsem nechtěl.

Zde je však situace jiná. Můžeme dovodit, že předci Halberstadtů byli opravdu mezi židovskými vyhnanci z Halberstadtu a usídlili se v Čechách na panství Harrachů. Navíc jsem jméno Halberstadt ve Wikipedii našel mezi židovskými příjmeními. Kdybych toto pátrání podniknul ve 30. nebo 50. letech minulého století, nikomu bych o tom neřekl, protože vím, jaké stigma a ohrožení možný židovský původ znamenal.

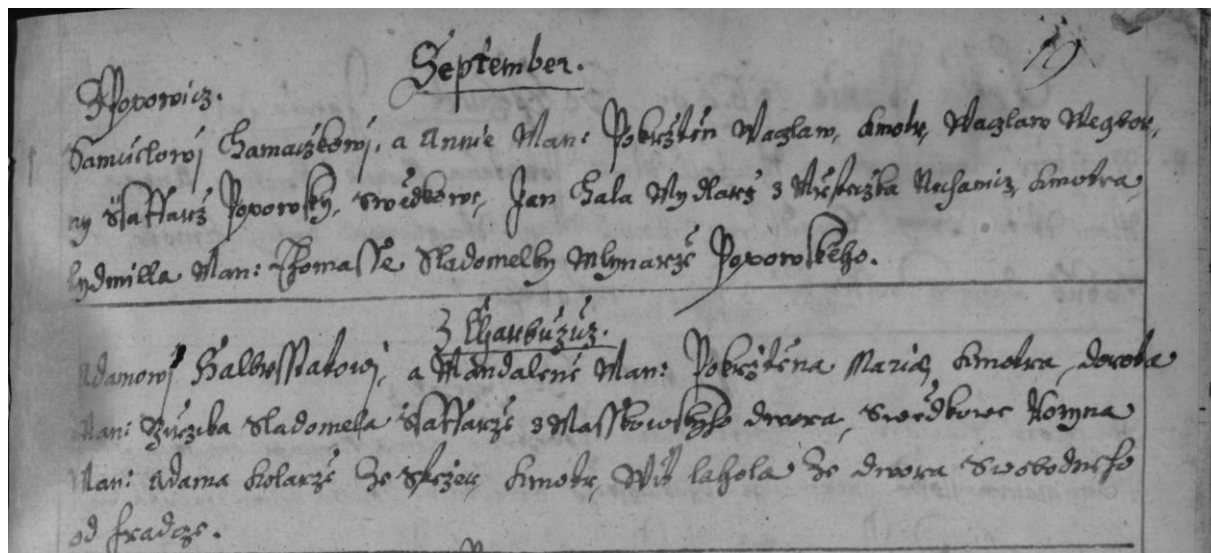
Také já jsem váhal, zdali toto v pojednání o rodu Halberstadtů uvést. Při návštěvě svého kamaráda, ing. Josefa Jiráňka, bývalého generálního ředitele Tiby Dvůr Králové nad Labem, dnes historika, a to nejenom textilního průmyslu jsme probírali svoje současné „kauzy“. Cystám se totiž spolu s dalším členem Spolku přátel historie Vamberku psát knihu o historii firmy Stáhala, která měla svůj odštěpný závod ve Vamberku a kde můj děda Karel Kábrt v letech 1930-1938 a poté 1942-1946 tento textilní závod vedl. Zmínil jsem se také o bádání po rodokmenu svého kamaráda Vládi a uvedl jsem příjmení Vít a Halberstadt. Úmyslně jsem Pepíkovi nenapovídal a on spontánně prohlásil: „Halberstadt je přeci židovské příjmení!“. A najednou se mi vybavila tvář Zdeňka Víta mladšího, jak si teprve nyní uvědomuji, se zřetelnými semitskými rysy. Geny totiž působí nejméně po 10 generací.

Halberstadtovi se samozřejmě po zkušenostech z dřívějška ke svému židovství v Čechách nehlásili, stali se z nich katolíci a sedláci, jak se dozvíme dále. Já jejich židovskému původu přičítám například i to, že jejich dědeček Antonín získal akademický titul v době, kdy i středoškolské vzdělání nebylo běžné a vysokoškolský titul byl poté standardem pro všechny další potomky.

Chci předem zdůraznit, tak jako u všech svých pojednáních mých předků, že uvedením faktů nikoho nesoudím, ani nechci odsuzovat, protože sám dobře vím, jak je život někdy složitý. Začal jsem v úvodu Adamem, ale ještě u něj, jako u prvního doložitelného předka, chvíli zůstaneme.

Adam Halberstadt a jeho manželka Marie Magdaléna

O svatbě Adama a Marie jsme již četli v úvodu a také jsme viděli tento první matriční zápis. Svatba skutečně spěchala, protože první potomek, dcera Marie, se páru narodil v září 1690, tedy měsíc po svatbě. Proč až tak pozdě, nevíme. Nebylo v té době neobvyklé, že se první děti rodily dříve než 9 měsíců po svatbě, ale to je opravdu na poslední chvíli. Zde je zápis o této „musilce“.

Přepis zápisu v dnešní češtině je následující: Adamovi Halbrstatovi a Mandaléně manželce pokřtěna Marie, kmotra Dorota, manželka Jiříka Sladomela, šafáře z Maškovského dvora, svědkové Rozina, manželka Adama Koláře ze Stěžer, Vít Lahola, ze dvora svobodného od Hradce.

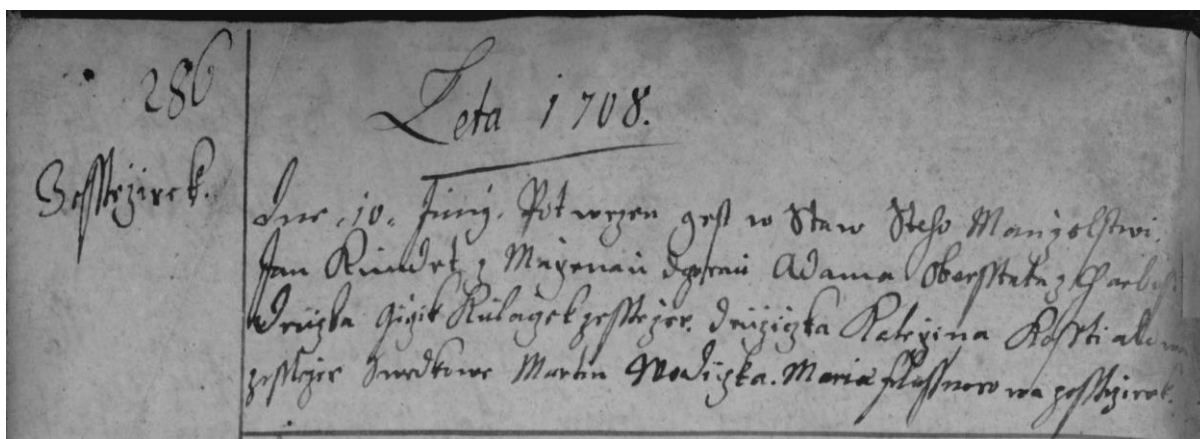
Ze zápisu je nesporné, že se narodila v září, ale nutný přelep, aby se matrika nerozpadla, zabránil přečtení data vlevo. Ale je to více jak 300 let, a tak na dni tak úplně nezáleží...

A jak bylo v těch dobách běžné, do rodiny se narodilo 8-10 dětí, z toho polovina se nedožila dospělosti. Dcera Maria Anna se narodila v roce 1691, Václav v roce 1695, Jan v roce 1699, ale umírá ve věku dvou let.

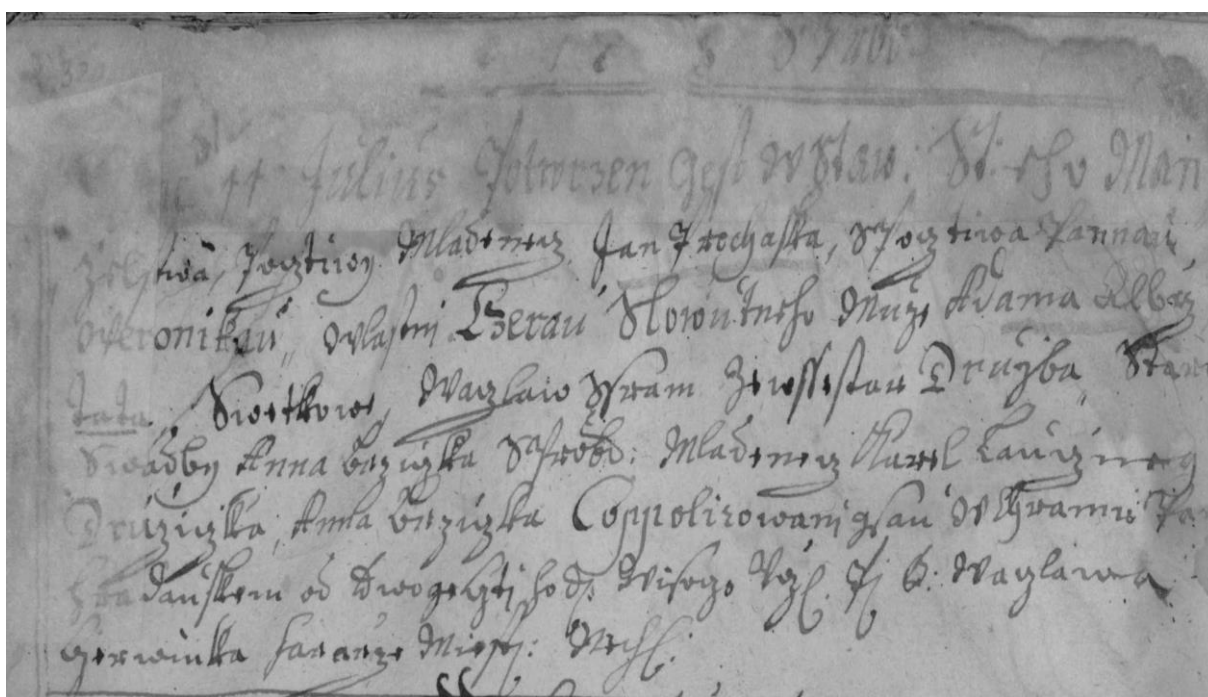
Petr Halberstadt, přímý předek, se narodil 5. června 1701. Jeho sestra Alžběta v roce 1704, Marie v roce 1707 a nejmladší Veronika v nezjištěném roce.

První matrika, kde jsou zápisy z Charbuzic, která je dnes v SOA Zámorsk evidována pod číslem 135-00001, je totiž mezerovitá, zejména v letech 1680-1684, 1696-1708, 1733-1739, a tak se o některých osobách dozvíme pouze jejich narození, u některých, jako u Veroniky, o jejich svatbě a u některých jejich existenci dokládá pouze zápis o jejich úmrtí.

V průběhu let se děti vdávají a žení. Jako první Mariána, a to 10. června 1708, kdy si bere Jana Kundrta ze Stěžírek.

Zápis je zajímavý i tím, že otec Veroniky je zde zapsán jako Oberštát. Budeme se „komolením“ jména Halberstadt setkávat i nadále, vždyť do dnešních dnů je také v dalších podobách, jednou z nich je Halbrštát. Kdy se oženil starší syn Václav také nevíme, ani mladší syn Petr, který bude v další kapitole středem našeho zájmu. Nejmladší dcera Veronika se vdává 11. července 1728.

Tento zápis si zčásti přibližme: Poctivý mládenec Jan Procházka, s poctivou pannou Veronikou, vlastní dcerou slovatného muže Adama Albrchtáta (cz je č). Takže víme, že Adam ještě v roce 1728 žil, v Charbuzicích patřil k majetnějším a vlivnějším osobám, a nakonec vidíme zase jinou podobu jména. V zápise jsou uvedeni svědkové, Václav Šrám ze Všestar jako družba, starosvata Anna Láznicka z Probluze, mládenec Karel Loučnej a družička Anna Láznicka (pravděpodobně dcera starosvaty).

A když už jsme u svateb, povězme si krátce, jak taková svatba a její přípravy v těch dávných časech vypadaly.

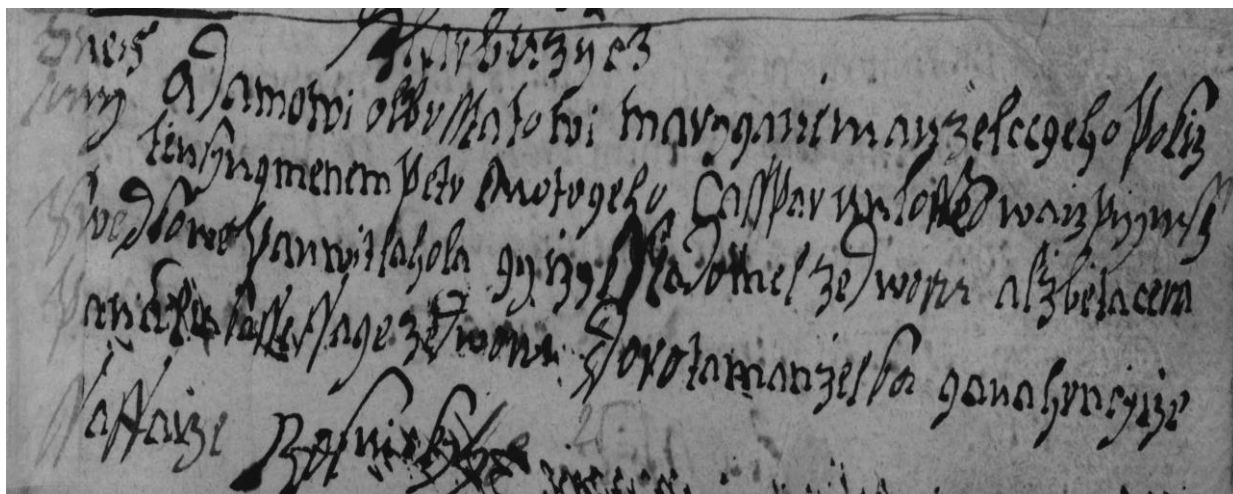
Družba plnil funkci hlavního organizátora námluv, které probíhaly nějakou dobu před svatbou. Ohlásil příčinu návštěvy, hospodář uvítal příchozí a oznámil svůj souhlas ke sňatku. Družba přivedl nevěstu k ženichovi a žádal před všemi přítomnými svědky o souhlas otce a matky, jestli svolují k manželství. Očekávalo se svolení. Všichni přítomní se sesedli k jednomu stolu a vyjednávali o výši věna, přičemž nejednou šlo „do tuhého“. Družba byl prostředníkem a domlouval oběma stranám – aby přidaly, či ze svých požadavků slevily.

Starosvat či v tomto případě starosvata byla obvykle starší osoba, která byla pověřena vedením svatební hostiny, tedy tato osoba byla pořadatelem svatby, která zve svatební hosty, organizačně zabezpečuje průběh svatebního obřadu a následujících oslav. Na tomto, i na jiných příkladech uvidíme, že ženy nebyly podceňovány ani diskriminovány, a že se role mužů a žen navzájem doplňovaly.

Mládenec pak byl obvykle nejlepší kamarád ženicha a družička nejlepší kamarádkou nevěsty.

Petr Halberstadt a jeho žena Kateřina

Petr Halberstadt, syn Adama a Marie, se narodil 5. června 1701 v Charbuzicích.

Takže, co je zde napsáno. Faráři, tedy autoři zápisů se měnili, tento uměl číst, ale psal pouze jednotlivými, nevázanými znaky, které znal z knih. Před pár lety jsem se dozvěděl, že se děti učí Nova Script, což je v podstatě na stejné intelektuální úrovni. Nihil novi sub sole. Pojd'te tedy luštit se mnou:

adamovi olbrstatovi marijanie manželce jeho pokřtěn syn jménem petr kmotr jeho caspar nečitelné vavřinec svědkové pan vít lahola jirí sladomel ze dvora alžběta cera pana nečitelné ze dvora dorota manželka jana hynčice, šafáře ze dvora rosnického.

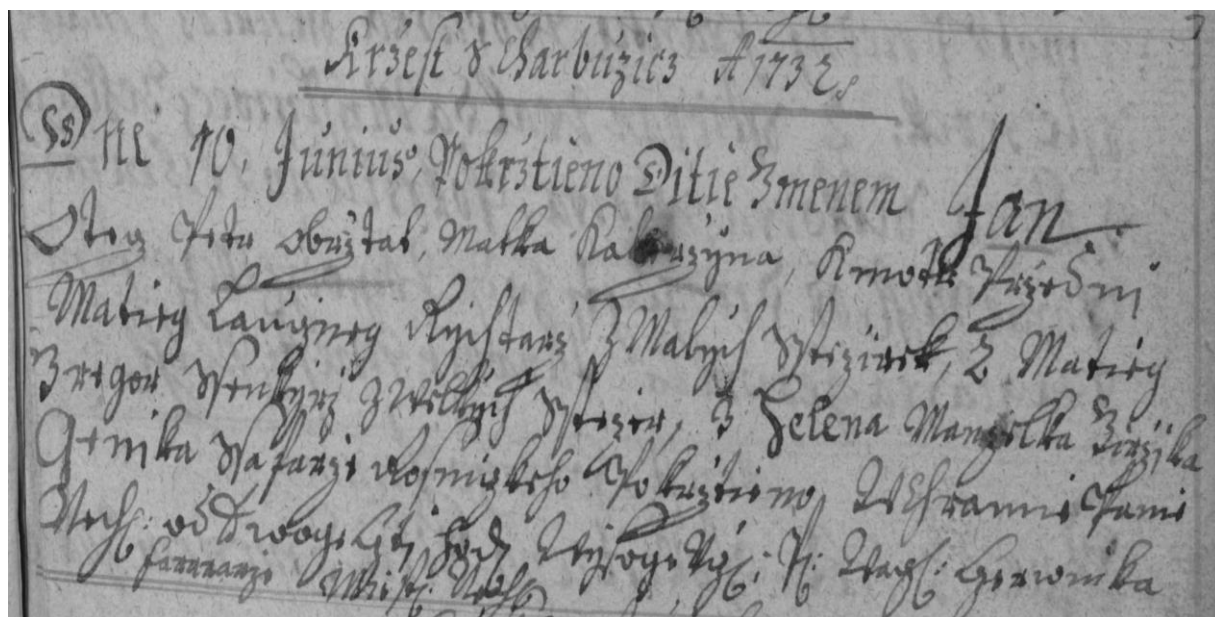
Není ani tak důležité, jak se svědkové jmenovali, ale to, že byli čtyři a pravděpodobně ve vyšším postavení, což také svědčí o tom, že Adam Halberstadt byl v Charbuzicích důležitým mužem. A když píšeme o Charbuzicích, tak si je představíme. Již vím, kde jsou a bylo pro mne překvapením, jak blízko (necelých 10 km) jsou u Hradce Králové. Charbuzice jsou dnes částí obce Stěžery a spojuje je také zdánlivě odlišný název. Název Charbuzici lze totiž vyložit jako ozbrojení strážci, Stezarové, Stěžeráci, hlídali hlavní křižovátku severojižní a Charbuzici hlídali odbočku směřující na západ k Novému Bydžovu. S jménem Stěžery souvisí podstatné jméno stožár a jde o odvozeninu jména slovanského kmene Stezari, kteří střežili obchodní a vojenskou stezku. Charbuzice jsou opravdu malá víska, dnes je zde 12 domů a mají okolo 20 obyvatel. V té souvislosti mně napadá citát Caesara, radši budu prvním na vesnici než druhým v Římě.

Petr Halberstadt se žení pravděpodobně někdy v letech 1727 až 1728. Zápis o sňatku jsem nenalezl, pravděpodobně proto, že nevěsta byla z jiné farnosti. Na dobu svatby lze usuzovat z toho, že jejich prvorozená dcera Marie se narodila 25. října 1728, v roce 1729, 25. listopadu, se Kateřině narodila druhá dcera Anna. Někdy v té době se žení i jeho starší bratr Václav. V té době však platilo zvykové právo, že nejmladší syn zůstal na gruntu, aby se mohl postarat o rodiče na vejminku.

Dne 10. června 1732 se narodil pokračovatel rodu, Jan Halberstadt. Poté Petrova manželka Kateřina 16. ledna 1735 porodila syna Matěje, který však ještě téhož roku, 10. listopadu umírá. Poslední porod 12. května 1740 byl pro Kateřinu jistě utrpením, protože se narodilo mrtvé děcko, které ani nebylo pokřtěno. Křest byl totiž pro lidi v dřívějších dobách velice důležitý a děcko nechali pokřtít hned v den porodu nebo den následující, a to i za nepříznivého počasí nebo mrazu v zimě. Rodička byla doma, ke křtu dítě nesl otec, popřípadě kmostr a s nimi šli další svědci.

Jan Halberstadt a jeho žena Anna

Jak jsme se již dozvěděli, Jan Halberstadt se narodil 10. června 1732.

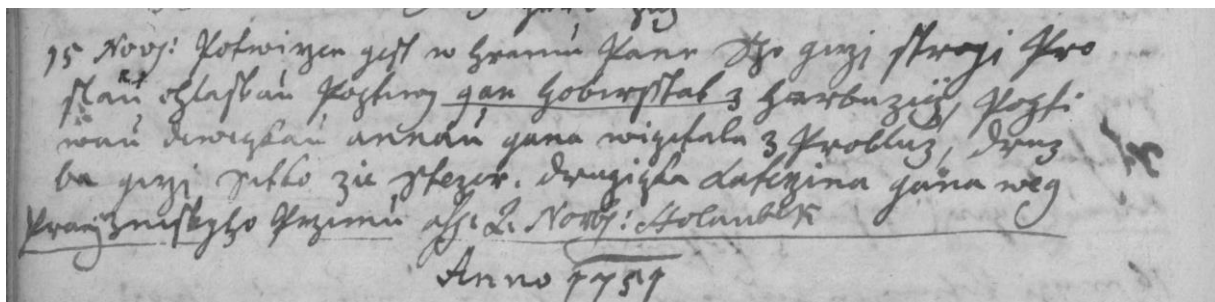
Zápis si ocitujeme v současné češtině, je zajímavý svým obsahem a na to, že Halberstadt je zde pro změnu zapsán jako Obržtat, jsme si již doufám zvykli. Tak tedy, Křest z Charbuzic léta 1732, 10. června pokřtěno dítě jménem Jan, otec Petr Halberstadt, matka Kateřina, kmotr přední (pozn. tedy ten, kdo nese dítě na rukou) Matěj Loučný, rychtář z Malých Stěžírek, 2. Matěj Gregor, šenkýř z Velkých Stěžer, 3. Helena, manželka Jiříka Jeníka, šafáře rosnického, pokřtěno v Chrámu Páně Nech(anickém) od atd. Množství a společenské postavení kmotra a svědků dokazuje, že takové postavení měl otec Jana Petr a jeho rodina.

Nikdo, ať byl sebebohatší a sebemocnější, nežil nikdy ve vzduchoprázdnu, kromě „malých“ dějin jeho rodiny a obce vždy paralelně probíhaly ty dějiny velké. Jan se narodil do neklidné doby a v neklidné době také žil.

V letech 1740 až 1763 probíhaly takzvané slezské války, což je souhrnné označení pro tři vojenská střetnutí mezi Pruským královstvím a Habsburskou monarchií. Šlo při nich o nadvládu nad původně rakouským Slezskem. Nepochybuje o tom, že se tyto války dotýkaly také rodiny Halberstadtů. Vojska často táhla hradeckým krajem, a to jak vojska rakouská, tak i pruská. Pro venkov

to vyšlo nastejno, protože vojáci vždy požadovali stravu pro sebe, obrok pro koně a také ubytování, a když to nedostali po dobrém, vzali si to po zlém.

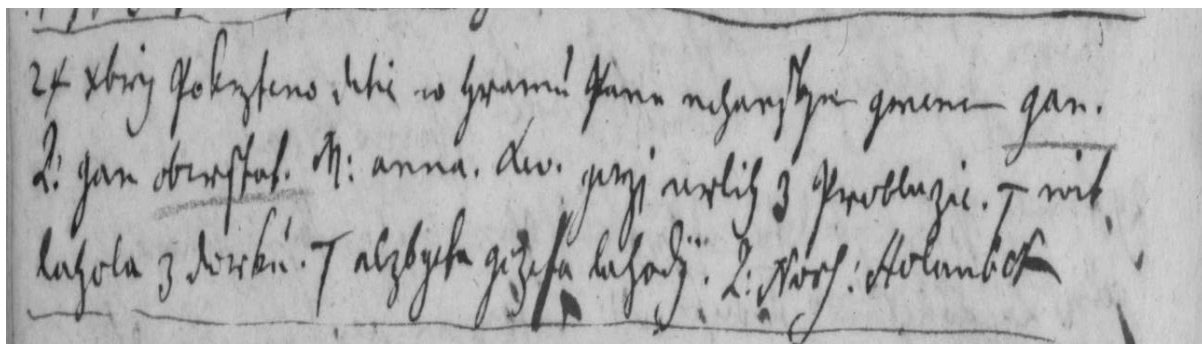
V roce 1750, dne 17. listopadu, se osmnáctiletý Jan žení. Jeho manželkou se v ten den stává o rok starší Anna Vyčítalová z Probluze (*6.7.1731).

Svatební obřad se konal v Kostele svatého Jiří v nedalekém Hrádku u Nechanic, který je na obrázku.

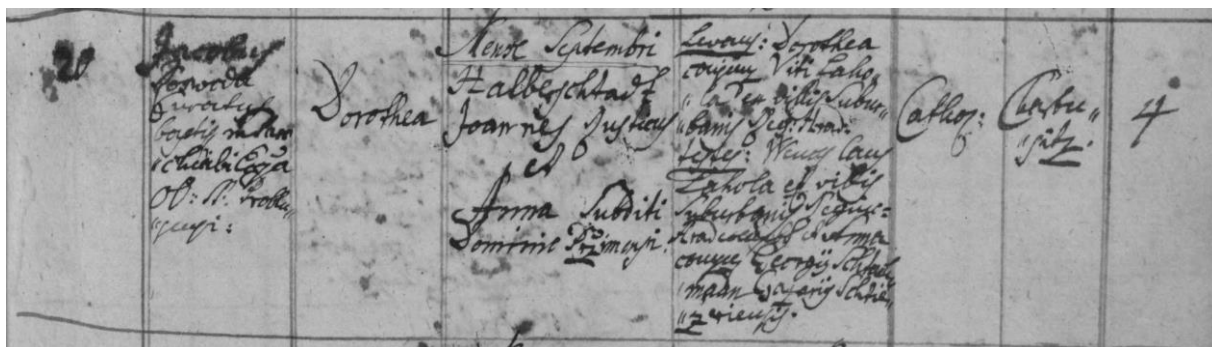

Za více jak rok po svatbě, na Štědrý den roku 1752, se jim narodil pokračovatel rodu, Jan Halberstadt mladší.

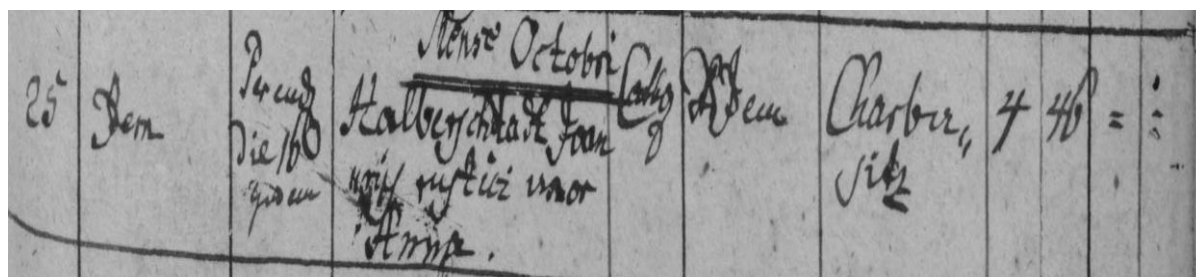
Z výše uvedeného je jasné, že svatba být nemusela. Musíme proto, při poměrně nízkém věku ženicha, zvažovat další důvod či důvody. Samozřejmě mohla to být láska, ale v čase válek, kdy krajem brousili verbíři, a to nejenom rakouští, protože Prusové, Sasové i Bavoři při válečném tažení českými zeměmi odvlékali mladé muže a vřazovali je do armády, to byla snaha ochránit syna před vojenskou službou. Otec Jan, a nebyl v takových dobách jediný, převedl statek na syna a ten jako hospodář nemohl být odveden.

A poté Anna Halberstadtová, rozená Vyčítalová, rodí svému muži samé dcerušky. V roce 1753 Kateřinu, 1755 Annu, 1757 Marii, která zanedlouho umírá. V roce 1759 Dorotu, ta však ve věku tří let v roce 1762 umírá také. V roce 1766 se narodila Marie, druhá tohoto jména a 20. září 1771 se manželům narodila dcera Dorota, druhá tohoto jména. Já vím, že vám to možná připadá divné, dávat děcku jméno jeho zemřelého sourozence, ale tenkrát to bylo obvyklé. Vidíme, že z tohoto hlediska, zdůrazňuji pouze z tohoto hlediska, byli tehdy lidé méně pověřivější, než jsme my.

Tento zápis o narození je kromě jiného důležitým tím, že se zde poprvé dozvídáme číslo popisné 4, kde v Charbuzicích Halberstadtovi žili. Číslování domů bylo totiž uzákoněno v době vlády Marie Terezie v únoru 1770 a ve většině obcí proběhlo od podzimu 1770 do roku 1771. Zpočátku nemělo charakter trvalého označení, ale pořadového čísla v konkrétním soupise, třebaže dům byl číslem až do dalšího přečíslování „popsán“ křídou na vrata či dveře. Číslování se provádělo s pomocí vojska v přirozeném sledu tak, jak lze obec postupně projít, obvykle po směru chodu hodinových ručiček. Začínalo obvykle nejdůležitější, zpravidla veřejnou budovou (panské sídlo, fara, rychta, nejbohatší usedlost). U obcí ležících podél silnice číslování obvykle začínalo prvním domem po pravé straně vesnice ze strany, kterou přijíždí vrchnost, po opačné straně se pak vracelo.

Rok 1771 se zapsal do historie země také negativně. Vlivem nadměrných srážek došlo k velké neúrodě a následný hladomor zahubil 400 000 lidí v Čechách a víc než 80 000 osob na Moravě a ve Slezsku. Ceny obilí po žních roku 1771 dosáhly závratné výše. Následoval zákaz vývozu obilí z českých zemí a začal jeho dovoz z Uher a Banátu. Katastrofě v podobě krutého hladomoru se již zabránit nepodařilo. Lidé umírali po tisících. Doboví kronikáři hovoří o hřbitovech, které nestačily pojímat mrtvé. Ta doba však také znamená počátek pěstování brambor, a také proto již obdobný hladomor v českých zemích již nikdy nevypukl. Přesto, že v rodině Halberstadtů v té době nikdo neumřel, určitě i oni měli své starosti, jak uživit sebe, své děti a svoji čeleď.

V roce 1776, dne 25. října, umírá ve věku 45 let (v zápise uvedeno 46) manželka, matka a hospodyně, Anna Halberstadtová, rozená Vyčítalová.

Vdovec, Jan Halberstadt, se již neoženil a statek předává následující rok svému synovi Janovi, který se v roce 1777 žení.

Již čtvrtý konflikt mezi Rakouskem a Pruskem probíhal po dobu dvou měsíců v srpnu a září roku 1778 v důsledku sporu o bavorské dědictví. Boje byly pouze poziční, ale ztráty u obou vojsk i civilního obyvatelstva byly vysoké. To chce vysvětlit. Pro nedostatek proviantu v této válce se vojáci často živili krmnými bramborami nebo nezralými švestkami. Tak se pro konflikt vžil lidový název bramborová válka, případně švestkový povyk nebo švestková mela (Zwetschkentummel). Obě vojska měla zažívací potíže, což lidé přičítali konzumaci nezralého ovoce a syrových brambor. Ona však již začínala epidemie infekčních nemocí - úplavice, tyfu a paratyfu - a ta se nevyhýbala ani obyvatelstvu, které chtě nechtě přišlo do kontaktu s oběma vojsky.

Přikládám mapku, kde v pravé části vidíme, kde se tato poziční válka mezi rakouskými vojsky pod velením Josefa II. a pruskými vojsky pod velení Fridricha II. odehrála.

Z mapky vidíme, že se boje a potyčky odehrávaly mimo území, o kterém hovoříme.

V matrice 135–2 jsem našel takzvané vojenské zápisy. Jsou zde uvedena jména téměř stovky rakouských vojáků a důstojníků, kteří byli umístěni v Hospitálu v Dolním Přímu, na zámku, který patřil dříve jezuitům a poté krátkou dobu pravděpodobně státu. Zde všichni uvedení v době od 18. 9. 1778 do 25. 5. 1779 zemřeli. A byli pochováni na hřbitovech v Probluzi a Dolním Přímu. To vše tedy v bezprostřední blízkosti od Charbuzic, alespoň na stav jejich mysli a témata rozhovorů. Válka a její výsledky byly příliš blízko.

Matrication über das Hof- und all dem k. k. Hospitäl, Hospitaler, Hospitalisten 1778

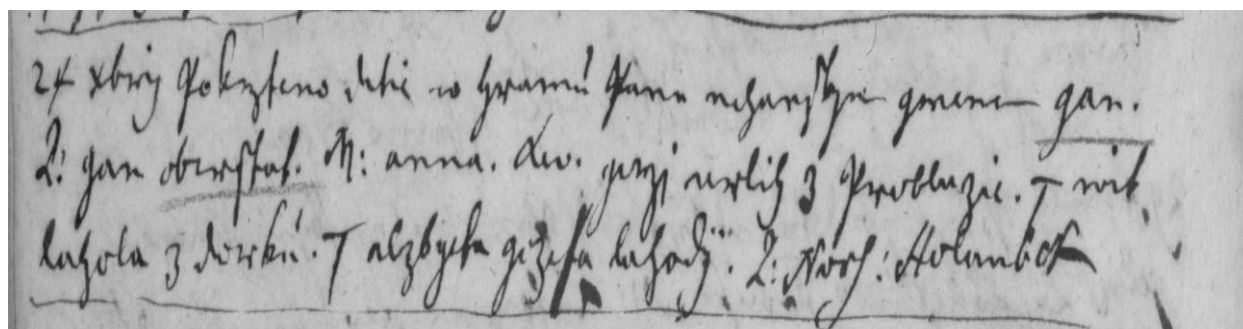
Regiment Battalion oder Comp.	Compagnie N ^o .	Classe N ^o .	Abt ^o N ^o .	Abt ^o N ^o .	Abt ^o N ^o .	Abt ^o N ^o .	Nomina.	Das Ab- gangs J ^o .	Abt ^o N ^o .
Die k. k. Bataillon in Prag	1ste Comp.	1ste	1ste	1ste	1ste	1ste	Sabotier Georg Woytkich Zauber	18 J ^o .	1
Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Sabotier Georg Mathias Cappa	20 J ^o .	1
Die k. k. Bataillon in Prag	2ste Comp.	2ste	2ste	2ste	2ste	2ste	Sabotier Georg Jacob Schoberle	20 J ^o .	
Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Sabotier Georg Joseph Lauda	23 J ^o .	
Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Sabotier Georg Paul Altmeiningner	23 J ^o .	
Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Idem	Sabotier Georg Martin Prwigata	22 J ^o .	

Přestože se nám někdy zdá, že, zejména v posledních letech, neprožíváme krásnou dobu, já říkám, podívejte se do historie a uvidíte, že naši předci se museli vyrovnávat s daleko většími obtížemi a strádáním.

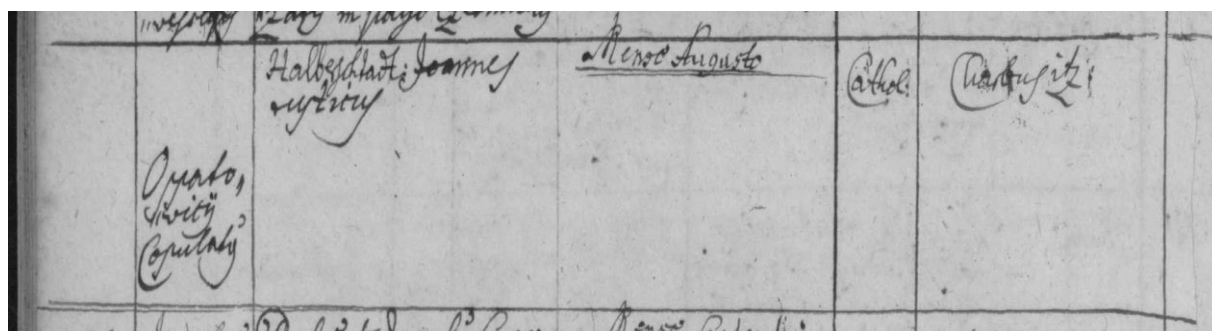
Jan Halberstadt přežil svou ženu Annu téměř o 38 let a umírá 11. března 1814.

Jan Halberstadt mladší a jeho žena Dorota

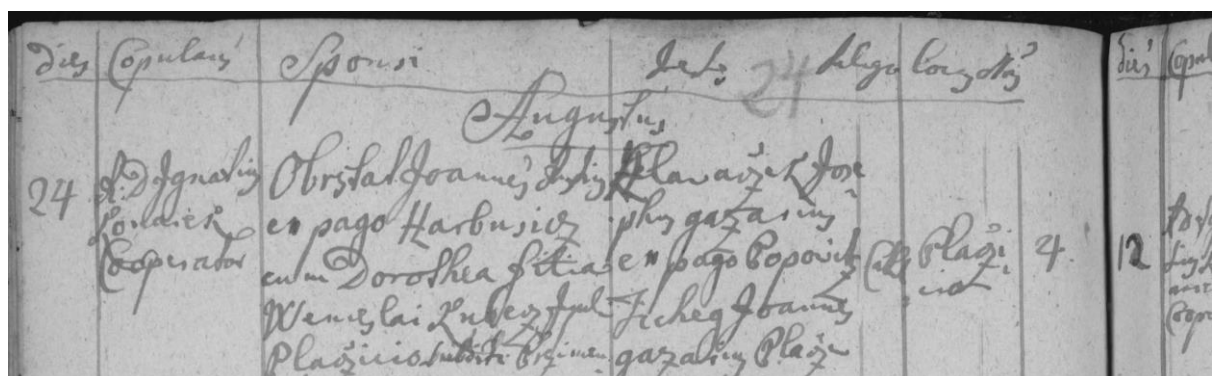
Již jsme se dozvěděli, že Jan mladší se narodil na Štědrý den. Ukažme si tedy tento matriční zápis.

O událostech, které doprovázely jeho život až do věku pětadvaceti let, jsme se dočetli v minulé kapitole. Jan se žení 24. srpna 1777. Jeho nevěstou je o tři roky starší Dorota Kubcová z Plačic, narozená 20. ledna 1754. A jak jsme se o jeho svatbě dozvěděli? Svatby, jak bylo a dodnes je zvykem, probíhaly většinou u rodičů nevěsty.

Naštěstí pan farář zanechal alespoň tento kusý záznam, že svatba proběhla v měsíci srpnu 1777, a to v Opatovické farnosti. Poté už dohledat svatbu nebyl jednoduchý, ale splnitelný úkol. Našel jsem ji v Plačicích, které do opatovické farnosti patřily až do roku 1785.

Při pohledu na tento zápis mne napadly tři myšlenky. Za prvé, je obdivuhodné, že do dnešních dnů si Halberstadtovi zachovali tento tvar příjmení. Mám za to, že se v rodině udržovalo povědomí o místu původu, protože ve většině případů by příjmení „díky“ farářům skončilo jako Obrštát. Za druhé, svědci jsou „jenom“ domkáři (gazarius). Protože Jan byl ze sedlácké rodiny, mám za to, že jeho vyvolená se nesetkala se souhlasem otce, protože si ji Jan mladší vybral sám z lásky. Dne 4. dubna 1778 se totiž mladým manželům narodil syn Josef, který však zemřel ve věku dvou let dne 15. června 1780.

V roce 1779, 10. listopadu do rodiny přibyla Marie Barbora a v roce 1781, 22. března, přímý předek Jan, pokřtěný druhým jménem Nepomucký.

A poté v roce 1782 Václav, který však umírá ve věku dvou let a v roce 1784 Barbora, která se však nedožila ani čtyř měsíců věku. V roce 1787 se narodila Dorota, v roce 1788 Barbora, ta však brzy umírá.

V roce 1790, 15. února, do rodiny přibyl Janův mladší bratr Josef, v roce 1791 sestra Kateřina, v roce 1793 Monika a v roce 1796 Barbora, druhá téhož jména.

Jsem přesvědčen, že oba, Jan i Dorota, narození ve stejném znamení Kozoroha, byli pro sebe opravdu zrozeni. Velice dobře si určitě rozuměli ve všech oblastech manželského života.

V této době došlo k velkým společenským změnám ve Francii, které předznamenaly společenský a politický vývoj i v ostatních částech Evropy na další půlstoletí. Velká francouzská revoluce, jak je označováno období mezi lety 1789 a 1799, obecně je vnímána jako hlavní přelomový bod evropských dějin, znamenala přechod od absolutismu k občanství. Kromě toho však také zrodila moderní politický teror.

Další roky 1803 až 1815 jsou obdobím napoleonských válek. Pro rodinu jde o dobu, kdy se postupně žení synové a vdávají dcery. V roce 1803 je to přímý předek Jan Nepomucký Halberstadt, o čemž se více dozvíme v další kapitole. V roce 1812 si dcera Dorota bere za manžela Josefa Černého, mistra tesařského z Nového Hradce, v roce 1813 se žení syn Josef, bere si Josefu Metelkovou ze Svobodných Dvorů. Kromě běžných důvodů ke svatbě vidím o sňatku obou synů nám již známý motiv, ochránit je před odvodem do armády a před válečnými útrapami. V letech 1800–1815 bylo do

rakouské armády povoláno 570 000 mladých mužů a domů se jich nevrátila jedna třetina. Jak velký podíl připadal na české země? Údaj jsem nenašel, ale když uvážím, že celkový počet obyvatel monarchie byl v té době 30 miliónů, z toho v českých zemích 5 miliónů, pak počet odvedených činil téměř 100 000 mladých mužů a padlých tedy 30 000, tedy jeden dnešní Trutnov. V matrikách té doby, zejména v matrikách sňatků, jsem často nalézal u ženicha slovo veterán či invalida. Válka vždy vyhovuje těm nahoře a výrobcům zbraní, ať už jsou na kterékoliv straně konfliktu. A to i těm, kteří hovoří o míru. Vždyť proč by se jinak zbraně vyráběly? A je potřeba občas stavby zbraní snížit, aby se mohly vyrábět nové. A to bez ohledu na lidské ztráty. Tak cyničtí vždy byli a jsou vládci tohoto světa, ať pochází ze severu, jihu, východu či západu. Ale často se jim podaří u lidí, a to i u lidí vysoce inteligentních, vytvořit válečnou psychózu.

Ale pojďme zpět do počátku 19. století. V těch letech totiž císař František II. vydal 4. května 1802 patent, kterým povinné vojenské službě podléhali muži ve věku 18 až 40 let a dále v něm byla stanovena doba, kterou bylo nutné u jednotlivých složek vojska odsloužit: u pěchoty a vozatajstva to bylo 10 let, u jezdeckva 12 a u dělostřelectva a ženijních sborů 14 let. Dne 25. října 1804 pak vstoupil v platnost nový konskripční a odvodní systém. Od vojenské služby byli osvobozeni šlechta, duchovní, úřednictvo a osoby s vyšším vzděláním a jejich děti. Systém pamatoval také na zajištění chodu hospodářství, proto nakazoval, aby k vojsku byli odváděni jen ti mladí muži, bez nichž mohly fungovat panské velkostatky, selská hospodářství, řemeslnické dílny a další živnosti.

Proto otec Jan v roce 1803 dělí svou usedlost na dva díly a na prvním vyrůstá nový statek č. 6, jehož majitelem se stává jeho starší syn Jan Nepomucký a v roce 1813 prodává svůj statek č. 4 mladšímu synu Josefovi. Tedy tak, aby oni byli těmi, bez nichž nemohla fungovat selská hospodářství.

Pro vývoj hospodářského života na venkově bylo rovněž velmi důležité dědické právo a zákony o dělitelnosti selských statků. Statek přecházel obyčejně na nejmladšího syna, někdy vrchnost sama určila syna, který se měl stát hospodářem. V roce 1787 však bylo uzákoněno, že statek – neustanovil-li hospodář jinak –

dostane nejstarší syn. S tím souvisí dělitelnost selských statků, která byla podporována, avšak jen s tím omezením, aby odloučený díl tvořil aspoň 1/4 původního statku Za napoleonských válek byly selské statky často děleny, protože hospodář tak zachránil syna od vojenské povinnosti, když jej učinil samostatným hospodářem.

Dalším důsledkem napoleonských válek byl rakouský státní bankrot v březnu roku 1811. Vyjímáme z dobové kroniky rychtáře F. J. Vaváka: „Rok 1811 zůstane v dlouhé paměti nejen v lidech, ale obzvláště v knihách, v zápisích, smlouvách a všelijakých rukopisech, neb v něm staly se takové tvrdé, divoké, truchlivé, zarmoucené a zbídnělé časy, jakéž jsme, krom nepřátelského vpádu, netoliko neviděli a neslyšeli, ale ani v knihách nikdy nečtli ... Ta přeukrutná a všecky lidi ochuzující a zabíjející rána zmenšení ceny těch bankocedul a zvýšení pětkrát tolik všech platů, takže kdo má své povinnosti 100 zlatých, musil dáti 500 zlatých a kdo měl 500 zlatých na hotovosti, zase z nich musil 400 zlatých ztratiti a zůstalo mu jenom 100 zlatých...“.

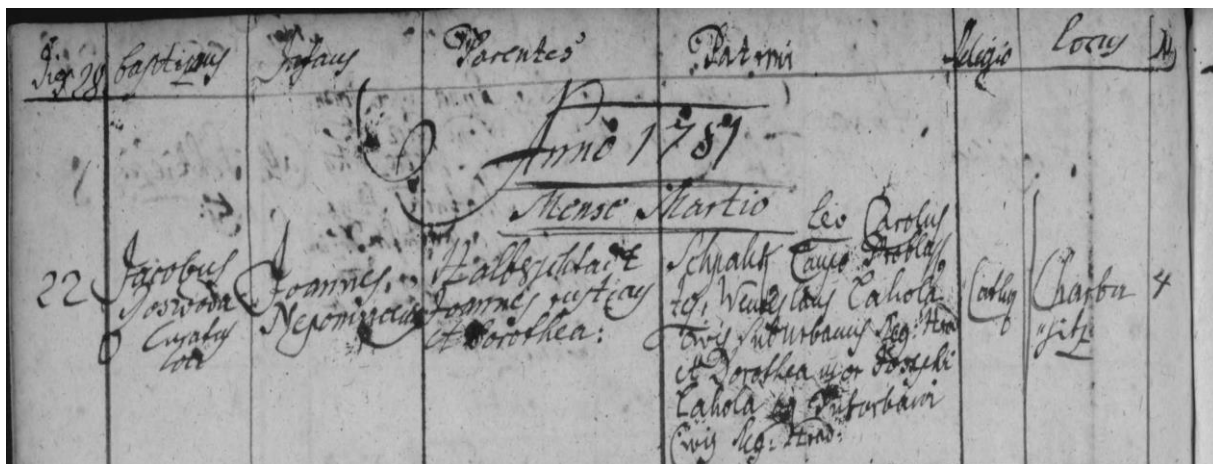
Nepochybujeme, že se to týkalo i rodiny Jana Halberstadta a jeho ženy Doroty. Zápis o úmrtí Jana Halberstadta jsem nenalezl, ale zemřel v období mezi roky 1813 (svatba syna Josefa) a nejpozději v roce 1825. Dne 23. srpna 1825 se totiž vdává jeho dcera Barbora a její otec Jan je již v zápise uveden jako zesnulý.

V roce 1826 se vdává Kateřina, jejím ženichem je mistr krejčovský Josef Hroneš ze Všestar. Ten však o šest let později v roce 1832 umírá a Kateřina se v tomtéž roce vdává za chalupníka a tkalce Františka Skořepu z Těchlovic.

Dorota Halberstadtová, rozená Kubcová, umírá v požehnaném věku jednaosmdesáti let dne 1. dubna 1835.

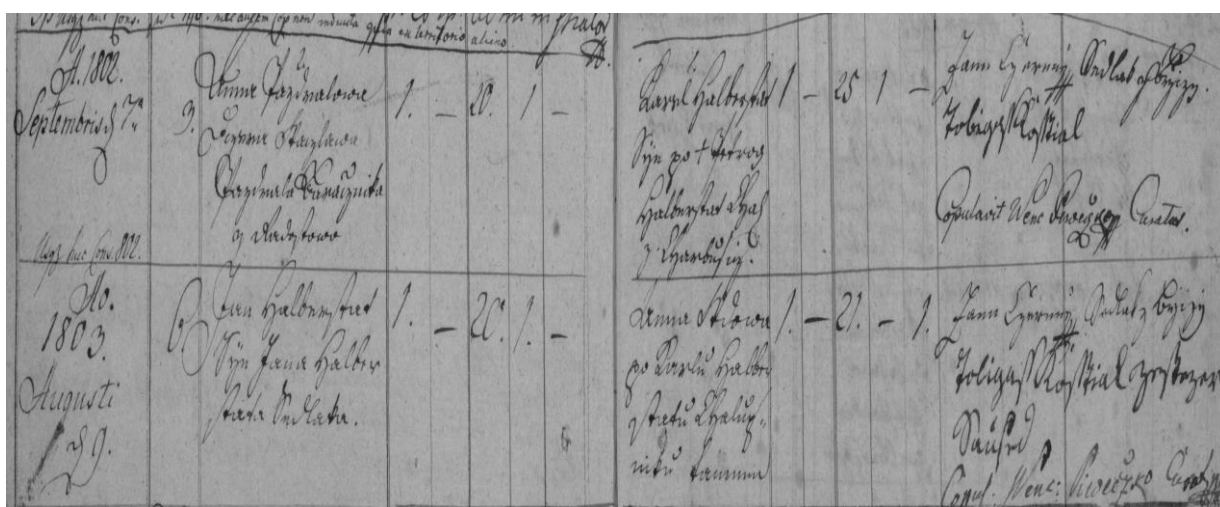
Jan Halberstadt nejmladší a jeho žena Anna

Jan Halberstadt nejmladší byl pokřtěn dne 22. března 1781 (datum narození je pravděpodobně o den dříve) a bylo mu dáno jméno po světcí Janu Nepomuckém. V té době již byl více než půlstoletí na vrcholu jeho kult.

Jeho kmotrem byl Karel Špalek, hospodský (caupo) z Probluze, místem jeho zrození jsou Charbuzice č. p. 4.

O jeho svatbě v roce 1803 jsme se již zmínili. Žení se 9. srpna 1803. Jeho manželkou se stává Anna, vdova po Karlu Halberstadtovi, synovi Petra Halberstadta z Charbuzic č. 3, který zemřel 30. ledna 1803. Karel byl tedy příbuzným Jana, pravděpodobně bratrancem. Anna byla rozená Pázdralová, dcera baráčníka Václava Pázdrala z Radostova. Záznamy o obou svatbách jsou uvedeny níže.

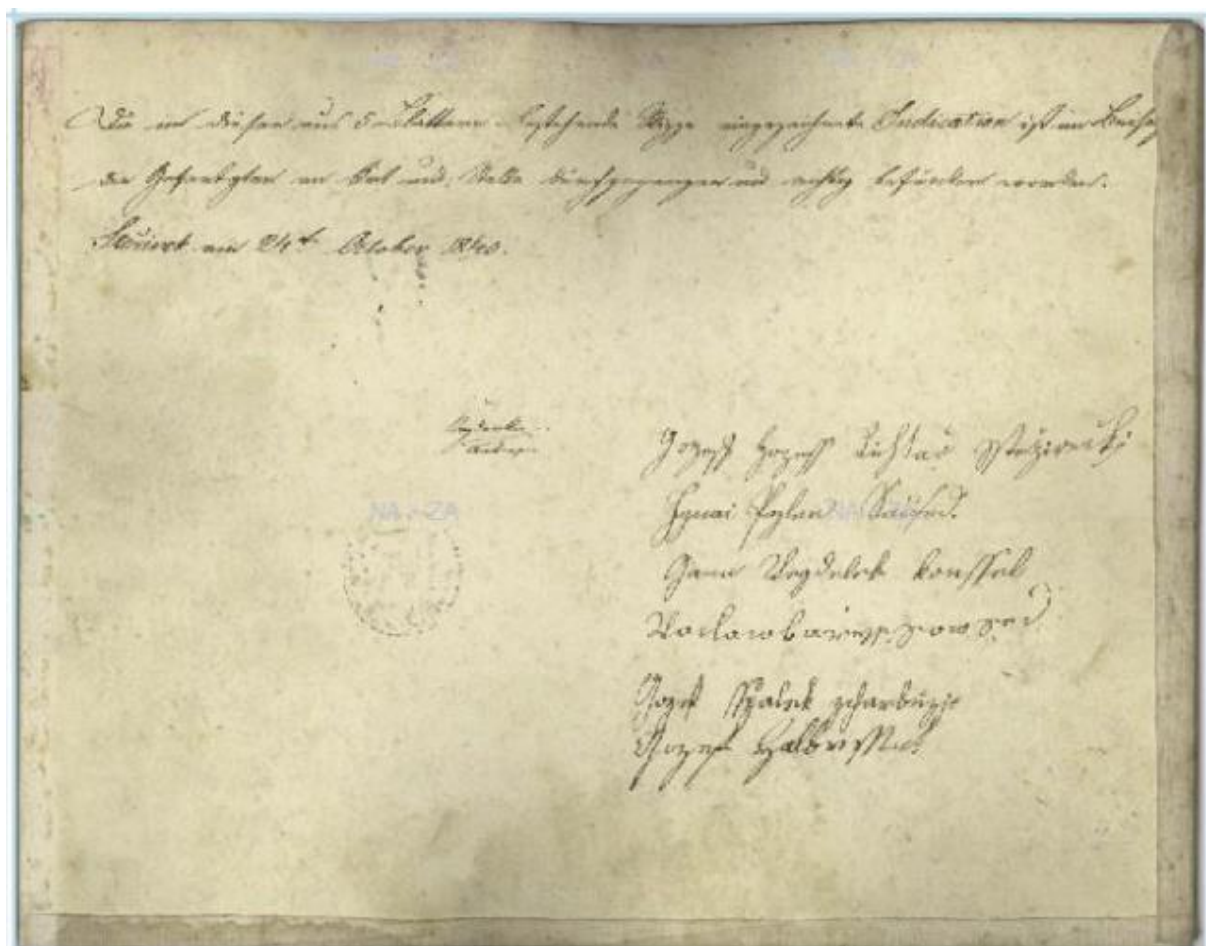

V předcházející kapitole jsme uvedli i další okolnosti, tedy zavedení povinné vojenské služby a oddělení gruntu č. 6 od čísla 4. Situaci nám alespoň částečně přiblíží Indikační skica Stablního katastru z roku 1842.

Statek číslo 6 (6 červenou barvou, budovy žluté, tedy dřevěné), statek č. 4 níže, barvy stejné. Rozloha polí, luk a lesů je daleko větší, do tohoto formátu by se nám mapa nevešla. Stablní katastr je soubor údajů o veškerém půdním fondu v předlitavské části Rakouského císařství. Pořízen byl v první polovině 19. století za účelem získání dostatečně přesného měřického podkladu pro stanovování pozemkové daně. V Čechách měření proběhlo v letech 1826–1830 a pak 1837–1843. Na rubové straně na následující stránce vidíme, že měření bylo ve Stěžírkách a Charbuzicích dokončeno 24. října 1840. Jako poslední je podpis Josefa Halberstadta, sedláka z č. 4, bratra „našeho“ Jana Nepomuckého.

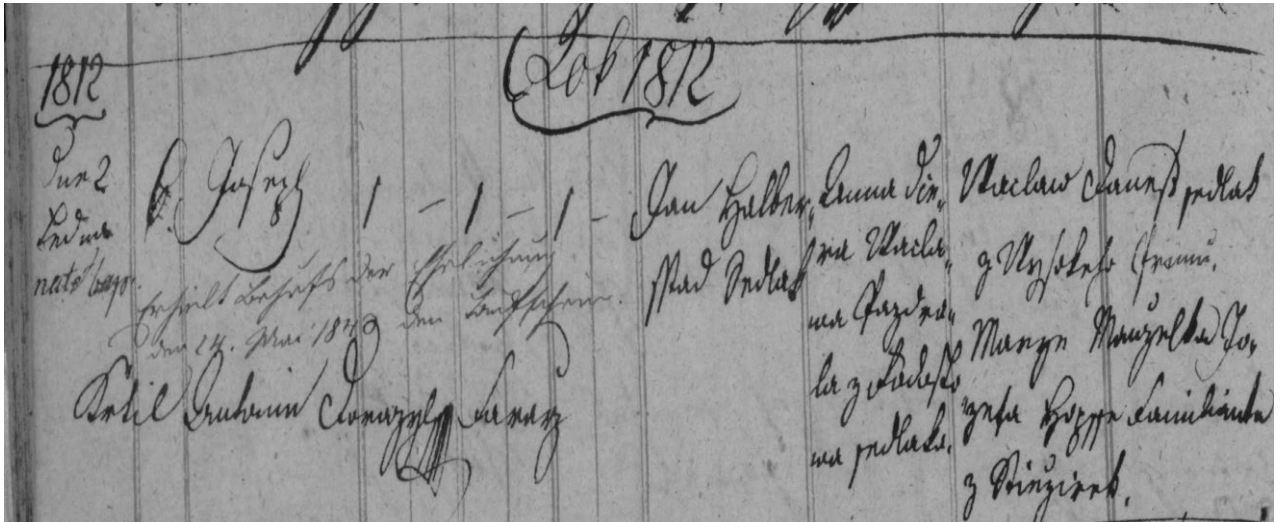
Ale pojďme k životu lidí, kteří v Charbuzicích bydleli, žili a hospodařili. Janovi a Anně se 5. prosince 1803 narodila první dcera a pokřtěna byla jménem Kateřina. Není to první případ, kdy se první děcko do rodiny narodí dříve než za devět měsíců. Tady je to o něco pikantnější, protože Jan utěšoval mladou vdovu nejpozději tři měsíce po úmrtí prvního manžela. Ale jak říkám, nesoudit a neodsuzovat, abychom nebyli sami souzeni. Spíš by mě zajímalo, co na to sousedé z Charbuzic.

Mladým manželům se narodila v roce 1805 další dcera – Anna a v roce 1806 Františka. Jak vidíme, o dcery nebyla v rodu Halberstadtů nikdy nouze. V roce 1808 se narodil Jan, dědic gruntu č. 6. V roce 1810 Anna porodí chlapce Karla.

Přímý předek, Josef Halberstadt, se narodil 2. ledna 1812. V zápise vidíme, že otec Jan je označen jako sedlák, a i matka Anna je z rodiny Václava Pázdrala, sedláka z Radostova. Jako kmotři a svědci jsou uvedeni Václav Daneš, sedlák z Vysokého

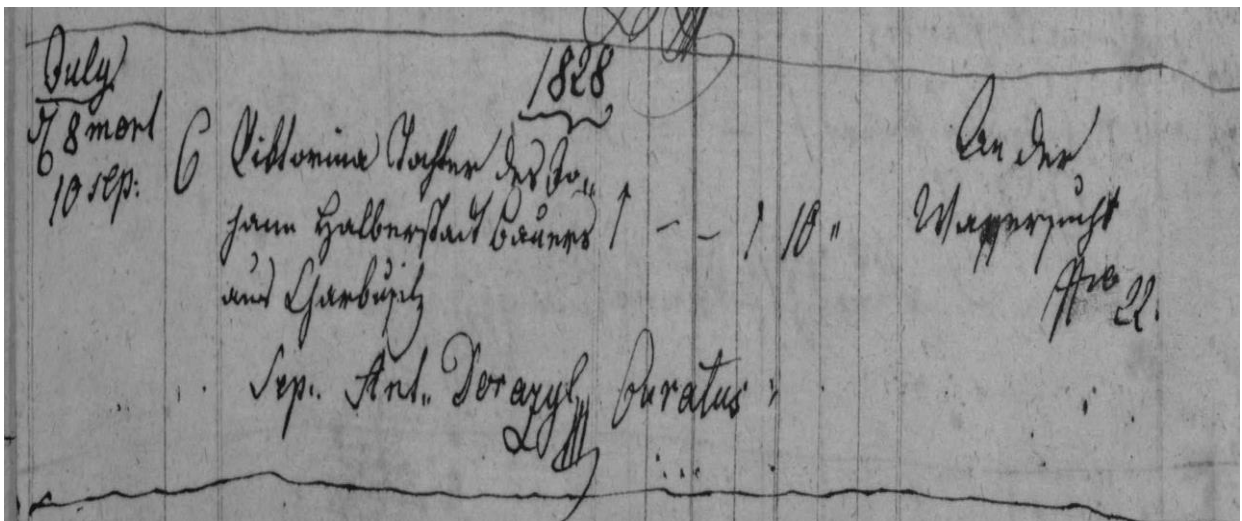
Přímu a Marie, manželka Josefa Hypše, familianta ze Stěžírek. Na vysvětlenou. V 18. století se malé usedlosti s polem, vzniklé rozdělením panského dvora, říkalo familie. Familiant byl dědičný nájemce takové usedlosti nebo pole.

V roce 1814 do rodiny přibyla dcera Marie a v roce 1817 se narodila nejmladší dcera Viktorie.

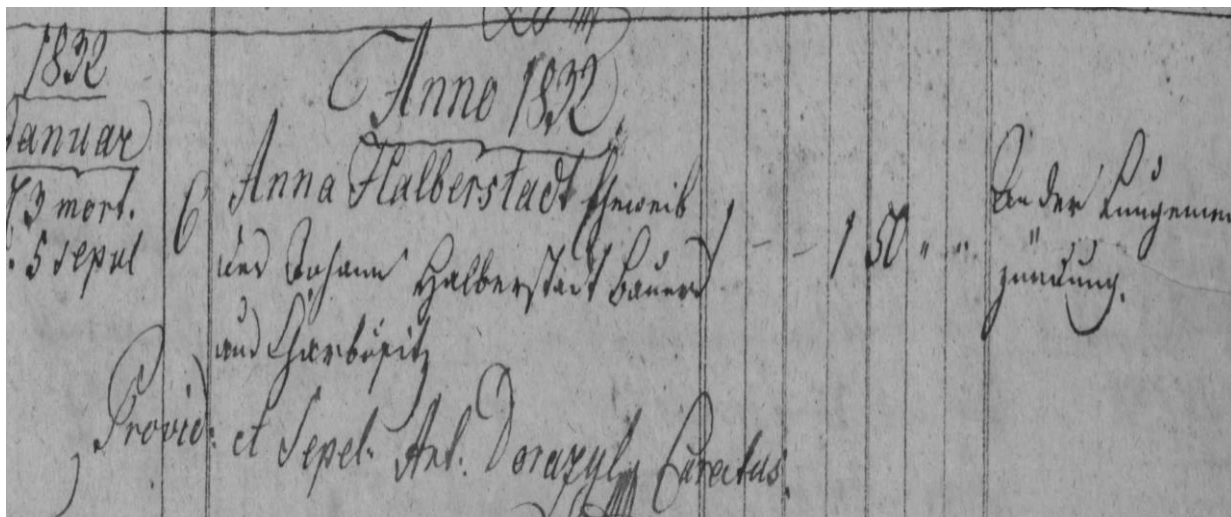
Rok 1828 přináší jako v průřezu to, s čím se v životě setkáváme. Nejdříve se v únoru vdává dcera Anna, jejím manželem se stává chalupník Jan Cihlář ze Lhoty pod Libčany.

Dne 8. července 1828 umírá ve věku 10 let nejmladší dcera Viktorie.

Jako příčina úmrtí je uveden *Wassersucht*, tedy vodnatelnost, což je spíše historický medicínský termín, který označuje celkové prosáknutí tkání, typické například pro těžké formy srdečního selhávání.

Počátkem roku 1832, 3. ledna, umírá manželka Jana Halberstadta, v poměrně mladém věku 50 let. Jako příčina úmrtí je uvedeno *Lungenentzündung*, tedy zápal plic, v té době bez antibiotik nemoc téměř vždy smrtelná.

Ještě v tomtéž roce se žení dědic statku č. 6, Jan Halberstadt, čtvrtý nositel tohoto jména. Za manželku si bere o čtyři roky mladší Annu Jičínskou z Rohovládovy Bělé. V roce 1836 se vdává dcera Františka, jejím vyvoleným je Josef Budínský z Probluze, v roce 1839 se v rodině slaví svatba dcery Marie, která se ve věku 25 let vdává za Josefa Beneše z Libišan, o čtyři roky mladšího. V roce 1846 se žení přímý předek Josef.

O dědění jsme již pojednali. Je však nutno zdůraznit, že ten, kdo majetek zdědil, ho vždy přebíral i s povinnostmi jednotlivým dědicům splácet každoročně jejich podíl z výnosu tohoto majetku. Pokud se dědicovi do konce života splatit závazky nepodařilo, například, když zemřel předčasně, všechny jeho povinnosti přebíral ten, kdo majetek zdědil po něm. Já vždycky říkám, dříve nevolníci (do roku 1793), poté poddaní (do roku 1848), poté takzvaní svobodní lidé, kteří však po roce 1848 majetek museli odkoupit od vrchnosti a zase postupně splácet. Dnes lidé, kteří se domnívají, že jsou svobodní, jsou většinou v nevolnictví držení hypotečními úvěry.

Jan Halberstadt, tehdy již 27 let vdovec a výměník, umírá 21. července 1859 v poželnaném věku 79 let. Určitě umřel smířen s lidmi i Bohem, a to nejenom proto, že byl zaopatřen svátostmi od faráře Františka Nováka, ale také proto, že umírá v době, kdy jsou již všichni jeho potomci ženatí či vdané a mají vlastní život a živobytí.

Dne 21. čer- vence 1859 Jan Halber- stadt umřel a dle B. byl pohřben	Jan Halberstadt, vý- měník rolnický z Char- buzic, ve svátostech zaopatřen a pohřben od mne Františka No- váka, faráře	Dle umělní- ho listu od 23. červen- ce 1859 ne z vodně- ní morky.
---	---	--

Josef Halberstadt a jeho žena Josefa

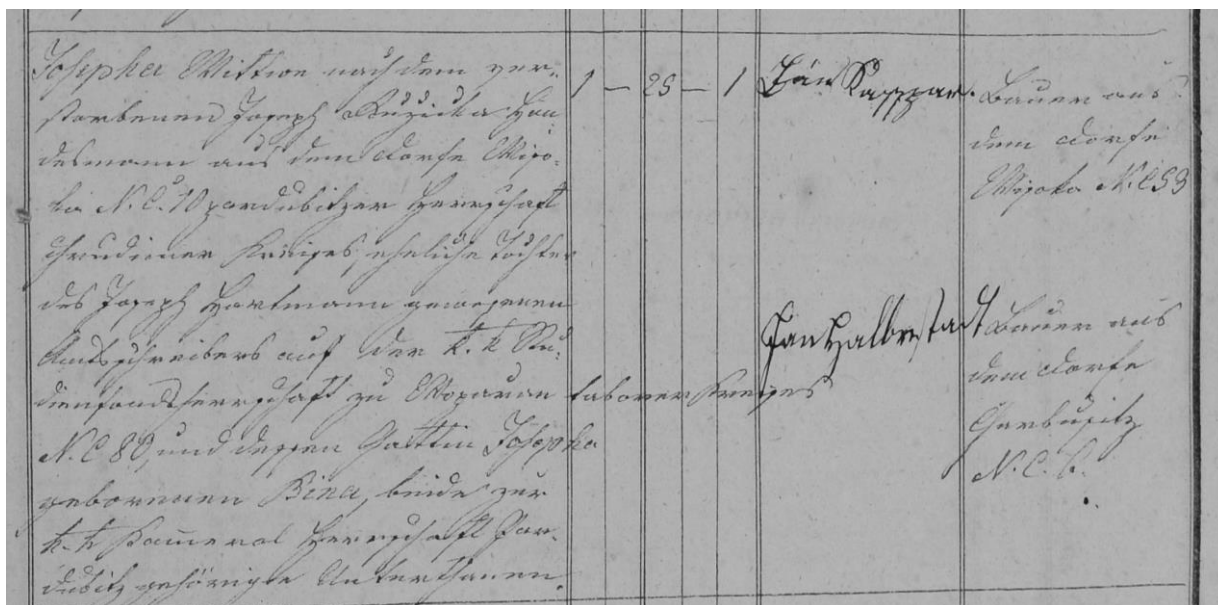
Josef se žení ve svých čtyřiatřiceti letech. Přemýšlel jsem, zdali to byl a) nesmělý muž, nebo b) zatvrdlý starý mládenec, který si chtěl užívat co nejdéle svobodného života. Za b) je podle mě a jeho nativního horoskopu správně. Abych vysvětlil, mým druhým koníčkem byl a je rozbor povahy dle data, místa, popřípadě i hodiny narození. Zjistil jsem, že to funguje u mých současníků, a tak jsem tuto metodu použil i pro přiblížení si svých předků. Minulý rok jsem na toto téma měl přednášku v Kounově, kde se pravidelně schází členové volného sdružení AKRON (Archiváři, Kronikáři a Rodopisci Orlických hor a Náchodska). Myslím, že se přednáška líbila. Přiblížil jsem totiž přítomným nativní horoskop čtyř mužů a dvou žen poté jsem ho konfrontoval s jejich skutečným životním osudem. Ne nadarmo se říká, že máme osud napsán ve hvězdách.

Nejdříve tedy k Josefovi, na tehdejší dobu relativně opožděnému, ženění. Má vlastní názory na sociální a sexuální zvyklosti. Milostné vztahy vznikají na první pohled, postrádají však trvalost a pevnost.

A nyní k jeho celkové osobnosti ve vztahu k výkonu povolání. Je schopen vytrvalého soustředění a má dobrý organizační talent. Má schopnost při řešení problémů postupovat důsledně krok za krokem. Argumentace je se vši důkladností vždy promyšlena, i když není bezpodmínečně originální. Má předpoklady pro vykonávání řídicích funkcí.

A naposledy jeho osoba a rodinný život. Má úzké vztahy k rodičům. Cítí se být přitahován k duchaplným a excentrickým osobám, jakož i k osobám, které mu dopomohou ke společenskému postavení. Má rád děti a snaží se je dobře vychovávat. S rodinnými příslušníky vychází velmi dobře a pečuje o harmonickou rodinnou atmosféru. Mezi povinnostmi v povolání na jedné straně a povinnostmi doma a v rodině existuje rovnováha.

Ale pojďme k jeho svatbě. Jak se se svojí nastávající seznámil, nebo s ní byl seznámen, nevíme, ale určitě Josef dostal informace o tom, že je ve Vysoké nad

Zajímavý je údaj o otci nevěsty, který byl úředním písařem c. k. Studijního fondu v Opařanech č. 80, tedy v původním klášteře, později zámku, tehdy v majetku Paarů. Původní klášter, po zrušení jezuitského řádu v roce 1773, připadl jako majetek studijnímu fondu. Ve veřejné dražbě ho pak koupila kněžna Quidobaldina z Paarů a připojila ho k panství v Bechyni. V klášteře začaly fungovat vrchnostenské úřady a úředníci zde i bydleli. Amtschreiber, ve volném překladu písař úřadu, byl buď státním úředníkem, který měl za úkol v úřední němčině sepisovat dokumenty, pořizovat zápisy a zapisovat úřední akty ve správě vrchnosti nebo městských, církevních či státních úřadů, ať již byl Amtschreiber v nižších nebo středních funkcích. Josef se tedy přiznal nejenom do domečku, ale i do úřednické rodiny.

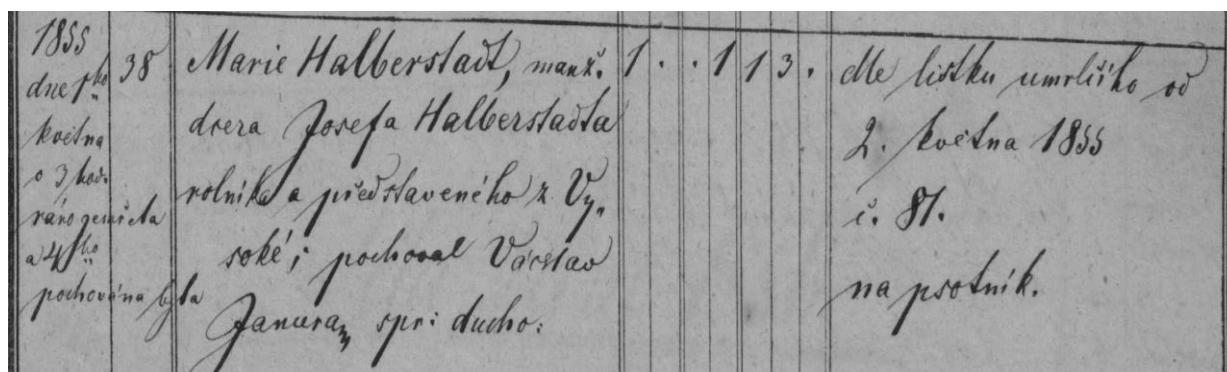
Josefa na mě vystoupila z horoskopu jako Vodnářka - krásná, romantická a smyslná žena, která dává přednost staršímu a zralejšímu partnerovi. Co více by si mohl Josef přát. Víím, o čem mluvím.

Novomanželům se narodily nejméně tři dcery a jeden syn. Proč píšu nejméně? Protože o existenci jiných už nemáme doklady, další matriky ještě nejsou uvolněny ke zveřejnění.

Jako první se 16. září 1847 narodí dcerka Marie Terezie, jako druhá 15. prosince 1848 Josefa Anna Marie Hlaberstadtová. Prvorozený syn Antonín Halberstadt se narodil 16. října 1851. Marie Terezie však umírá 13. března 1852 ve věku čtyři a půl

roku, příčinou úmrtí podle ohledacího lístku Fraisen – tedy psotník. Tato příčina úmrtí byla často uváděna u dětí předškolního věku. Jednalo se pravděpodobně o tetanické křeče, tedy křeče způsobené většinou nedostatkem vápníku, popřípadě hořčíku, spojené s bezvědomím. Přidám vlastní zkušenost. Přestože nejsem zdaleka dítě předškolního věku, najednou jsem před dvěma roky dostával křeče do celého, ale opravdu do celého těla. Naše lékařka mně nechala udělat rozbor krve a zjistila absolutní nedostatek všech minerálů. V nemocnici se divili, že mi příliš aktivní odborný lékař předepsal lék na odvodnění, ale s močí odcházely i potřebné minerály. V nemocnici mně hned tento lék odebrali, čtyři dny jsem byl na kapačkách a odcházel jsem odtud jako znovuzrozený.

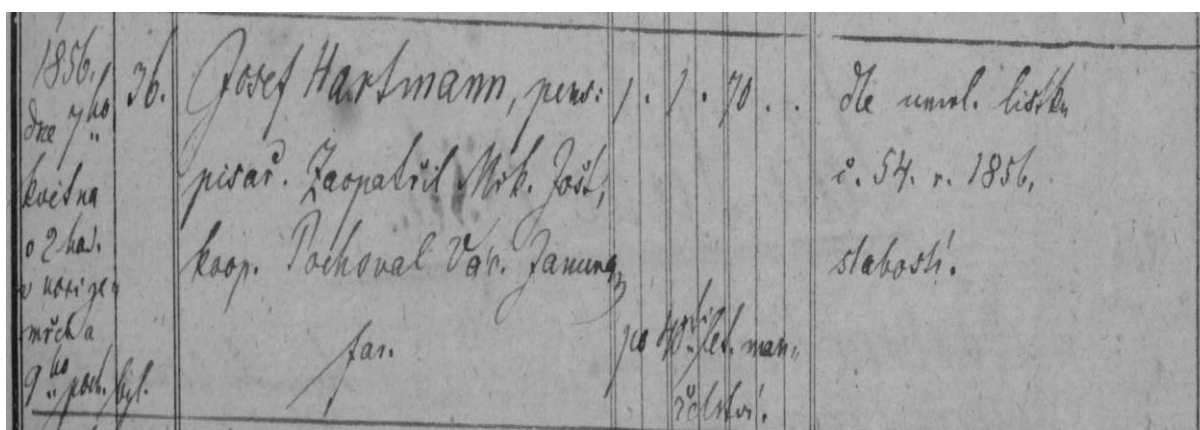
Doklad o existenci další dcerky, Marie, jsem našel pouze mezi matričními záznamy o úmrtí. Také zde, již česky, je příčinou úmrtí psotník.

Záznam je z genealogického hlediska cenný, protože nám za své říká, že se rodina Josefa Halberstadta přestěhovala do domu č. 38, pravděpodobně nově postaveného, protože na mapě z roku 1840 ještě neexistuje. Za druhé nám říká, že rolník Josef Halberstadt byl ve Vysoké nad Labem představeným, tedy byl buď starostou nebo obecním radním na základě voleb. To odráží i změny z revolučního roku 1848, kdy kromě jiných událostí, došlo ke zrušení poddanství, které vyhlásil 7. září 1848 císař Ferdinand I. na návrh říšského sněmu. Jelikož většina půdy byla majetkem vrchnosti, bylo třeba ji nejprve spolu s robotními povinnostmi vykoupit. Vydání patentu rušícího poddanství je hezká věc, ale nelze provést takovou radikální změnu ve společenském uspořádání ze dne na den. A pak tu také zůstává problém onoho vykoupení se. Jedním z největších problémů bylo stanovení hodnoty

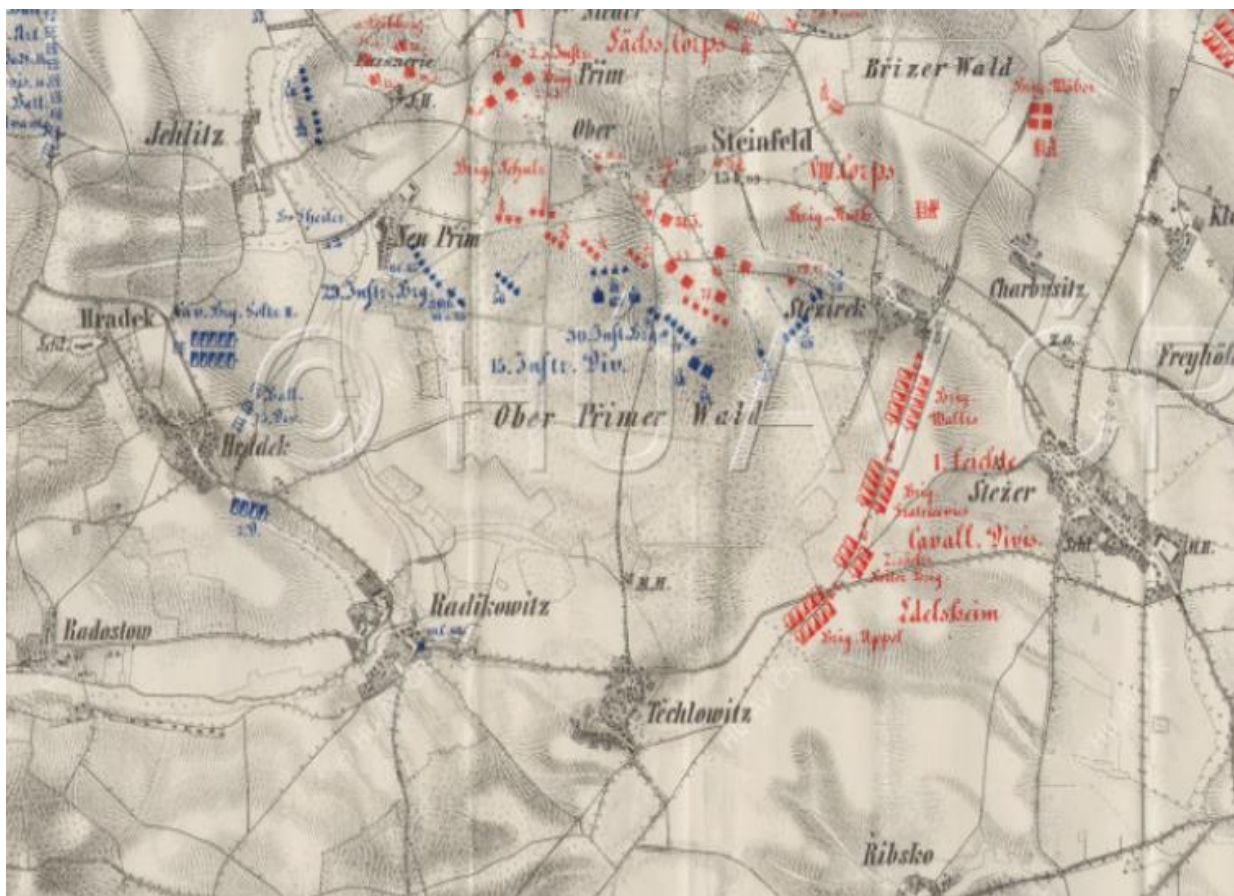
hospodářsky využitelné půdy a robotních povinností. Pro vyřešení této otázky byla ustanovena komise, jejímž úkolem bylo rozjet se do všech koutů českých zemí a vyčíslit jejich hodnotu. Bývalí poddaní ovšem nemuseli zaplatit celou částku za své pozemky najednou, nýbrž měli možnost postupně si rozvrhnout splátky až na 20 let. Takže další „poddanství“ formou „hypotéky“, tedy jako dnes hodně mladých lidí, kteří chtějí bydlet ve vlastním.

V roce 1856 umírá otec Josefy. Je zde uveden jako penzionovaný písař s poznámkou, po čtyřicetiletém manželství, zápis o úmrtí jeho manželky jsem nenalezl, ale víme najisto, že se Hartmanovi z Opařan přestěhovali za dcerou do Vysoké, zde bydleli v čísle 36, což bylo asi 1,5 km od čísla 38.

Další osudy Josefa Halberstadta a jeho manželky Josefy ve Vysoké nad Labem jsou hůře dohledatelné, matriky ve Vysoké končí rokem 1870.

Do života severovýchodních Čech a Hradecka zvlášť zasáhla prusko-rakouská válka. O jejím průběhu a výsledcích se můžete dozvědět kdykoliv a kdekoliv. Ale kdybyste nahlédli do vzpomínek pamětníků, například do knihy *Válka roku 1866 na Královéhradecku pohledem současníků* (výbor z obecních, farních a školních kronik regionu), jehož jedním z autorů je historik PhDr. Jaroslav Šůla (narozen v roce 1938) který donedávna jezdil pravidelně na naše setkání amatérských historiků v Kounově u Dobrušky, tak byste poznali, jak hrůzná bitva to byla. Proč o tom mluvím. V Charbuzicích zůstali příbuzní Josefa Halberstadta. V čísle 6 rodina Josefa Halberstadta a v čísle 4 rodina Jana Halberstadta.

Na mapce vidíme část bitvy u Hradce Králové. Charbusice vidíme vpravo mezi Břízer Wald na severu a Stěžer jižně od Charbusice. Červeně jsou „naši“, modře Prusáci. Dnes jsou Charbusice součástí Krajinné památkové zóny, která zahrnuje území rozhodující bitvy války z r. 1866, třetí nejkrvavější bitvy v 19. století. V území s vesnickým osídlením středověkého původu se nachází několik stovek pomníků, hrobů i dělostřeleckých postavení. Nechci tady popisovat hrůzy této války, ale přestože se opakují, říkám: „Nenaříkejme na těžké časy, které prožíváme. Spíše se posilme tím, čím naši předci museli projít, a to že jsme tady, je důkazem, že přese všechny strážně přežili“.

Na další straně vidíme výsledky sčítání obyvatel v Charbusicích, nejdříve č. 6. Uvádím příbuznosti s Josefem Halberstadtem z Vysoké nad Labem. Jako hospodář je zde uveden jeho synovec Josef, jako výměnkář bratr Jan a švagrová Anna, děti jeho synovce a jeden sloužící. Vidíme, že válka poškodila jednoho z členů domácnosti, Františka, který je zde uveden jako patentální invalida, jistojistě z války před třemi

lety, kdy mu bylo 21 let. Ještě zajímavější, ale mne to v rodině Halberstadtů příliš neudivuje, je informace, že je posluchačem práv na pražské univerzitě.

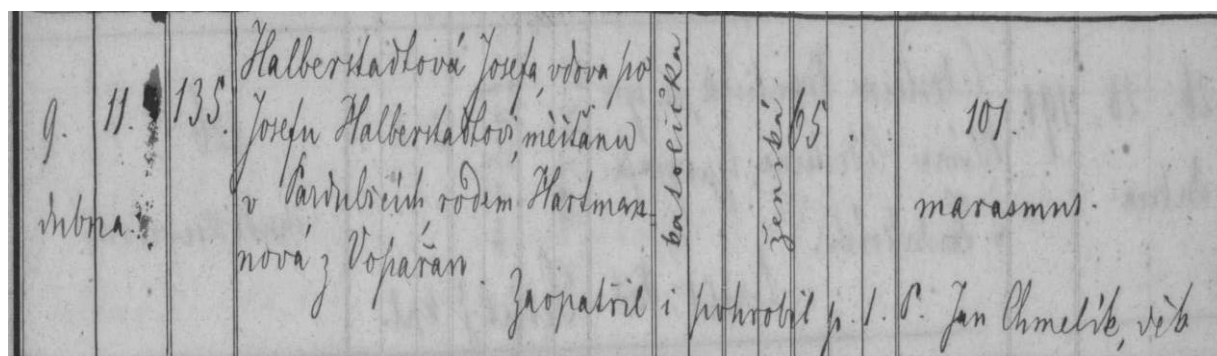
1	Halberstadt Josef	$\frac{2}{8}$ 1840	vímko = katholického	ženatý	živí se obou	sladník	Bechy Mechanice Charbuzice	1	1	
2	Halberstadt Kateřina roz. Běňušková	$\frac{2}{11}$ 1851	to	vdána	to	manželka jmenovaného	Bechy Mechanice Chata	1	1	
3	Halberstadt Jan	$\frac{2}{8}$ 1808	to	ženatý	výměnkář		Bechy Mechanice Charbuzice	1	1	
4	Halberstadt Anna roz. Běňušková	$\frac{2}{7}$ 1801	to	vdána	manželka jmenovaného		Bechy Brodčovice Chata	1	1	
5	Halberstadt František	$\frac{2}{4}$ 1845	to	svobodný	živí se pakalovníkem plat. posluchač práv na univ. v Praze		Bechy Mechanice Charbuzice	1	1	pakalovník in valisa
6	to Františka	$\frac{12}{4}$ 1842	to	svobodná			to	1	1	
7	to Rosalie	$\frac{5}{3}$ 1853	to	to			to	1	1	
8	Čapoušek Josef	1854	to	svobodný	služebník	platu rovněž	Bechy Mechanice Brodčovice	1	1	Bechy Mechanice Brodčovice

V Charbuzicích, v čísle 4, žili v roce 1869 další příbuzní, zde uvedený výměnkář a vdovec Josef Halberstadt byl strýcem svého jmenovce z Vysoké.

1	Halberstadt Jan	$\frac{22}{7}$ 1814	vímko = katholického	ženatý	živí se obou	sladník hospodářství	Bechy Mechanice Charbuzice			
2	Halberstadt Barbora roz. Špalková	$\frac{2}{3}$ 1820	to	vdána	to domácní hospodářství	manželka jmenovaného	Bechy Mechanice Březá			
3	Halberstadt Josef	$\frac{22}{7}$ 1848	to	svobodný	pomáhá státi v jeho zemědělnáctví	syn	Bechy Mechanice Charbuzice			
4	Halberstadt Josef	1790	to	vdovec	výměnkář		to			
5	Čisáček Josef	1854	to	svobodný	služebník	platu rovněž	Bechy Fruťnov			
6	Čisáková Františka	$\frac{22}{7}$ 1852	to	svobodná	služka		Bechy Václav Březá Mělník			

Je nám asi jasné, že v Charbuzicích si prožili útrapy, spojené s bitvou, kam patřily také požáry a zásahy od dělostřelectva, poté odvozy raněných a mrtvých. Nebudu příliš rozvádět, že se bitva odehrála 3. července, a tedy bylo vedro... Určitě i ve Vysoké nad Labem se válka ukázala, minimálně při převozech raněných do lazaretu a nepochybujeme o tom, že na své příbuzné v Charbuzicích mysleli. "

Kdy a jak se rodina Josefa Halberstadta – který je ve Vysoké nad Labem postupně uváděn jako rolník, poté jako obchodník – do Pardubic přestěhovala, nevíme. Prvním údajem z roku 1881 je matriční zápis ze dne 3. června o první svatbě Antonína, kde je uvedeno bydliště v č. p. 135. O svatbě však blíže v další kapitole. Zde je v matričním zápise Josef Halberstadt uveden již jako zemřelý měšťan v Pardubicích, zápis o jeho úmrtí nebylo možno dohledat pro „datovou díru“ v matrice zemřelých. Jeho žena Josefa umírá 9. dubna 1886, což jsem zjistil z indexu zemřelých, matriční zápis s příčinou úmrtí jsem nenalezl.

A nyní ještě na okraj k tajům genealogického bádání, zejména k dostupnosti matričních zápisů. Matrika může být Státním oblastním archívem, v našem případě se sídlem v Zámrsku až poté, kdy od posledního zápisu v matrice uplynulo 100 let, v matrice sňatků 75 let a v matrice úmrtí pak 30 let. Může tedy vzniknout problém, jako například ve Vysoké nad Labem, že buď matrika je stále živá a píše se do ní, nebo je v SOA, ale čeká na zveřejnění dle výše uvedeného časového testu. Na druhé straně, jako například v Pardubicích, je hledání obtížnější pro velké množství zápisů, což je částečně kompenzováno indexy, kde jsou přehledně dle abecedy uvedeny odkazy na jednotlivé zápisy v matrikách.

Antonín Halberstadt a jeho druhá žena Anna

Antonín se narodil 16. října 1851 ve Vysoké nad Labem č. p. 10, pravděpodobně jako jediný syn Josefa a Josefy Halberstadtových. Ve stejný den byl i pokřtěn s druhým jménem Padua, tedy jako Antonín Paduánský. Svatý Antonín Paduánský byl portugalský františkánský mnich, teolog a kazatel. Jde o jednoho z nejproslulejších svatých, který je uctíván po celém světě. Za svatého jej katolická církev prohlásila roku 1232.

N. II. Geburtsbuch. Ort					Pag. 632					
Anno		Namen.	Reli- gion.	Ge- schlecht	Vater		Mutter		Mutter	
1851.	Jan.		Tabulic. příměrných.	Stab.	Stab.	Stab.	Stab.	Stab.	Stab.	Stab.
Monat.	Nr.				Bater	Mutter	Namen	Stand		
1851.	10	Antonín Padua		M.	Josef Halberstadt	Josepha Kufelitz	Frantz Stouvička	učitel ve Vysoké N. 22		
							Antonín Stouvička	Dělník N. 57		
							Elzaveta	Dělník N. 56		
							Julia			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			
							Josef			

Jak vidíme, zápis o jeho narození je dle tehdejších zákonů psán německy, přestože ho psal Čech Josef Mitiska, kooperátor, což byl jinými slovy kaplan, tedy pomocný kněz faráře v rozlehlé farnosti.

Jeho syn, taktéž Antonín, ve válečném roce 1942, kdy již jeho otec nežil, vyfotil jeho rodný dům.

Život dospělého Antonína Halberstadta a jeho rodiny byl však nerozlučně spjat s Pardubicemi. Přestože je to město notoricky známé, povězte si o něm něco. Musím se přiznat, že jsem donedávna nechápal, proč si Pardubice osobovaly právo být krajským městem. Až při psaní tohoto dílka se mi rozsvítilo. Na počátku 20. století měly Pardubice 17 tisíc obyvatel, Hradec Králové necelých 10 tisíc, a přitom byl až do roku 1893 pevnostním městem. Naproti tomu Pardubice se již od poloviny 19. století začaly rozvíjet. Vznikaly průmyslové podniky jako lihovar, cukrovar, firma Josef Prokop a synové (výrobce mlýnských strojů), Fantova rafinérie minerálních olejů a další. Hradec Králové to zpoždění později dohnal, ale věřím, že počátky

rivality mezi pardubickými perníkáři a hradeckými votroky leží již v předminulém století.

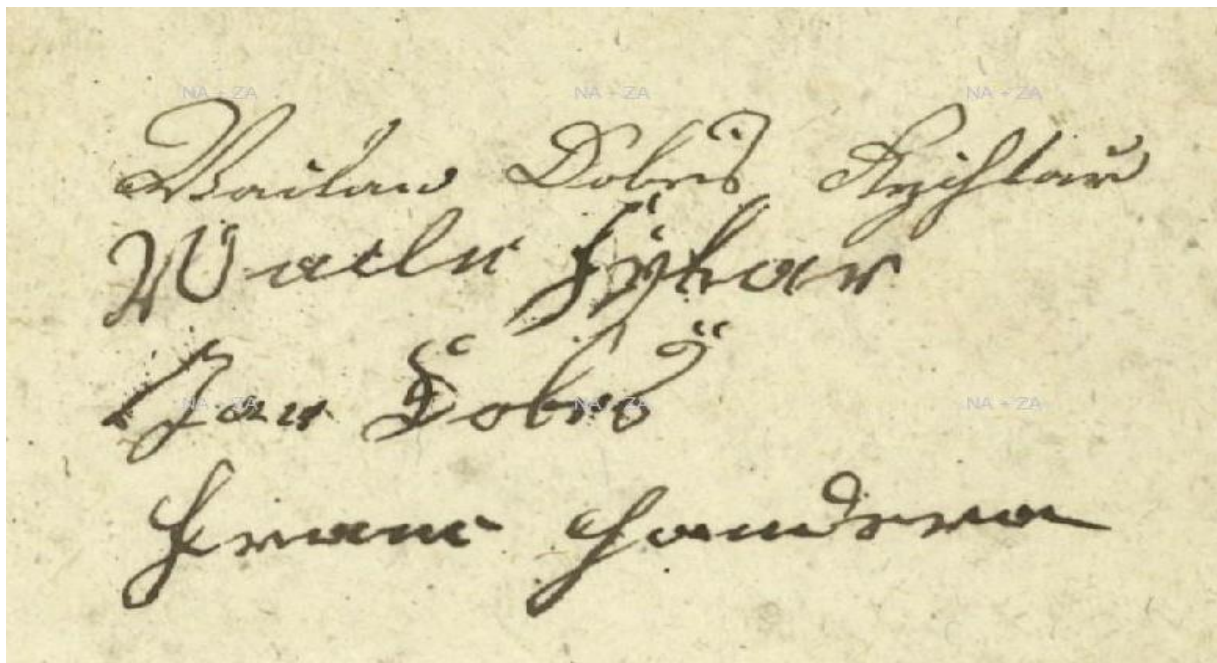
Po tomto krátkém seznámení s místem děje pojdme k životu Antonína Halberstadta. Antonín se poprvé žení ve svých třiceti letech, jeho manželkou se stává 3. června 1881 dvacetiletá Marie Řemeslová, dcera měšťana a mistra truhlářského v Pardubicích č. p. 200.

Bräutigam - Ženich					Braut - Nevěsta				Beistand - Svědkuv	
Jahr Rok	Monat und Tag Měsíc a den	Haus- Nro. Císlo domu	Namen - jméno	Religion Náboženství Evangelisch katholisch protestant. andere Zitirung letá či starší uměření svobodný všince	Namen - jméno	Religion Náboženství Evangelisch katholisch protestant. andere Zitirung letá či starší uměření svobodný všince	Namen jméno	Stand stav		
1881	3. Juni	200	Pau Halberstadt Antonín, assistent při c. k. postovním úřadě o nádraží v Pardubi- cích, č. 200, manželky opuštěná seba Halberstadtka, občani, a a měšťana v Pardubicích, č. 200, a Josefy, rozené Hart- manovy z Páran, okres Mladoboleslavský v Táborském krajě - zobá katolick. - Prohlášení v Pardubicích dne 20. května 1881, jednou za přítomnosti děkanů, nejvyššího, biskup. hodnostníků o hraběti Křatošově ze dne 23. května 1881, č. 200, a sloučeno s nejvyššího v Pardubicích ze dne 20. května 1881, č. 200. - Přidal o děkanem chrámě; Pau Annelidy d. k. au		M. Marie, manželka dcera Antonína ze město-y měšťana a mistra truhlářského v Pardubicích, č. 200, a Anny, rozené ře- slová, o Par- dubicích, - oba katolici - Nec nepohledě nově, své dceři, dána a přítomnosti přítomných při dceři. du, své otce, své otce, své otce, své otce, snaží manželce, své otce, své otce, - toto svůj vlastnoručně podpisem: Antonín Řemeslový, etc.		Janac Honkal Pardubice i. c. 200. Tomek Novák, c. k. soudce c. k. postovního úřadu o nádraží v Pardubicích, č. 182. Pardubice 1881. čtyry spisov.			

Nezletilá nevěsta, tehdy byl člověk zletilý až ve 23 letech, dostala od otce svolení ke sňatku. Mladá manželka Antonína, nyní již Marie Halberstadtová, umírá 17. 11. 1882, což jsem zjistil z indexu zemřelých, matriční zápis s příčinou úmrtí jsem nenalezl. V zápise je jako místo úmrtí uvedeno č. p. 200, mladí manželé tedy bydleli v domě Antonínova tchána.

Podruhé se Antonín oženil po více jak třech letech dne 26. ledna 1886. Jeho vyvolenou se v ten den stala o 13 let mladší Anna Dobešová, narozená 12. srpna 1864 a ve stejný den i pokřtěná. Anna byla dcerou Václava Dobeše, rolníka z Libonic, což je dnes část Hořic a Anny Langrové, dcery Františka Langra, statkáře z Holovous 20. Svatební obřad proběhl v Kostele Narození Panny Marie v Hořicích, hostina jistojistě v Libonicích č. p. 1. Rolník z Libonic, to zní tak skromně a neutrálně. Ale,

už číslo popisné značí, že šlo o významnou a zámožnou rodinu. On Antonín, jako asistent při c. a k. poštovním úřadě, který tedy měl definitivu a předpoklad služebního postupu, také nebyl partií k zahození.

Protože Dobešovi měli čtyři syny a jedinou dceru, nebyl Antonín z nouze ctnost, jak se stávalo v rodinách, kde bylo více dcer a starostí rodičů bylo dcery jakž takž slušně provdat, protože věno se muselo dělit mezi více ženichů. Jsem přesvědčen, že Antonín dostal dobrou manželku a slušné věno. Kromě jiného jsem se podíval trochu do historie a na mapě z roku 1841 jsem našel, že polovina polností v Libonicích patřila číslu 1 - Václavu Dobešovi rychtáři, což byl pravděpodobně dědeček nevěsty a číslu 2 - Janu Dobešovi.

Na rubu této mapy jsou jako svědci správnosti mapy podepsáni dva Dobešové a další dva sousedé z Libonic. Statek v Libonicích č. 1 je nádherná ukázka původní lidové architektury, a tak se s vámi o tu krásu na následující stránce rozdělím.

Mladí manželé bydleli na Zeleném Předměstí č. 200, takže můžeme s jistotou předpokládat, že na této adrese Antonín zůstal i po úmrtí své první manželky, a že měl dobré vztahy s její rodinou. Jak dům vypadá v dnešních dnech se můžete přesvědčit na mapách.

Statek v Libonicích č. 1

V letech 1886 až 1890 se jim v č. p. 200 na Zeleném Předměstí narodily čtyři děti. Dne 5. prosince 1886 dcera Anna, 10. ledna 1888 dcera Josefa, 7. března 1889 přímý předek syn Antonín a 21. září 1890 syn Stanislav.

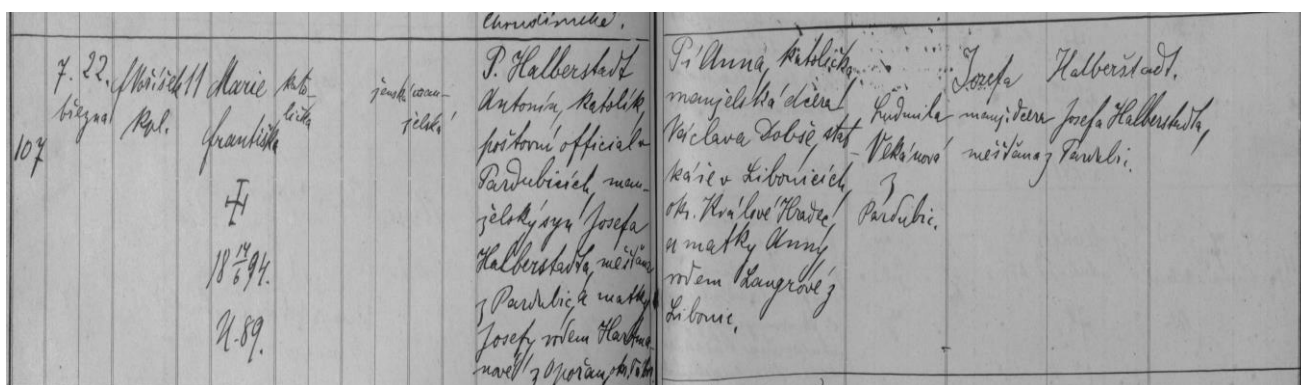
Někdy poté se rodina přestěhovala do č. p. 11, také na Zeleném Předměstí. Tu adresu jsem již nenalezl. Zde se jim narodila 7. března 1892 malá Maruška, tak však 14. června 1894 umírá. Zápis o jejím narození, kam pan kaplan Voříšek později dopsal i údaj o jejím úmrtí, je zajímavý z vícero důvodů.

Za prvé vidíme, že se Maruška narodila 7. března, pokřtěna byla jako Marie Františka dne 22. března. V době před 40 lety byl její otec pokřtěn ve stejný den, kdy se narodil a běžná praxe byla pokřtít dítě do nejdříve, aby v případě úmrtí nezemřelo jako nekřtěňátko. Koncem 19. století již úmrtnost novorozenců nebyla tak vysoká a příbuzní již mohli být z větší vzdálenosti. Také objednání křtu a příprava křtin,

včetně rozeslání zvacích dopisů, trvala delší dobu. V případě obavy, že dítě zemře, mohla křest vykonat zkoušená porodní bába. To zkoušená neznamenal, že měla nějaké medicínské zkoušky, ale zkoušku z liturgie.

Za druhé, před jménem otce je P. tedy pan. Na stejné stránce je také otec dělník a truhlář, samozřejmě bez P.

A za třetí, kmotrou malé Marušky byla její teta, tehdy třičtyřicetiletá, svobodná Josefa Halberstadtová.

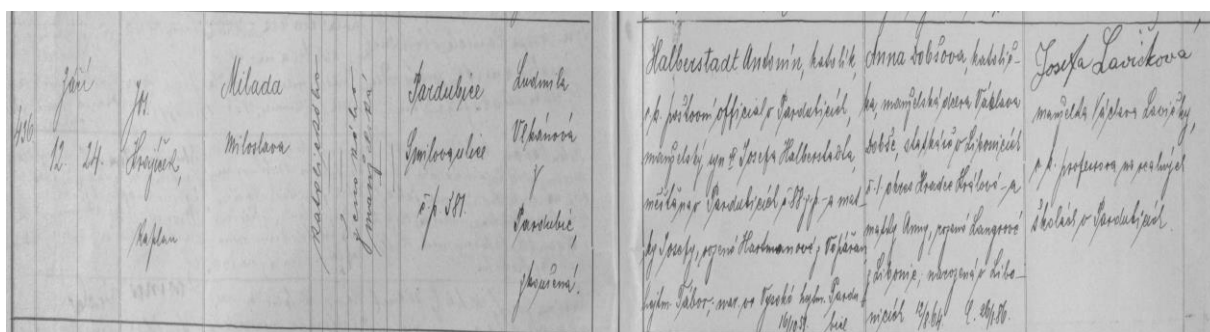

A jak tedy křest Marušky vypadal. Předpokládám, že ne všichni možní čtenáři těchto řádek, ať již jsou pokřtění či nepokřtění, toto tak úplně znají. Křest se nejčastěji uděluje v neděli, neboť každá neděle je pro církev připomínkou velikonočního poselství. Křestní obřad je slavnostní radostná událost, tomu by měla odpovídat jak výzdoba kostela, tak i oblečení přítomných. Dítě nesou ke křtu otec a matka v doprovodu kmotrů. Takto se shromáždí u vchodu do kostela. Ostatní věřící již obvykle zaujali svá místa uvnitř kostela. Kněz s ministranty přijdou ke vchodu uvítat rodiče, dítě a kmotry. Po obvyklém pozdravu a krátkém proslovu se kněz zeptá rodičů:

„Jaké jméno jste se rozhodli svému dítěti dát?“, „Marie Františka“ odpověděli oba rodiče. „Co pro svou Marii Františku od Boží církve žádáte?“, „Křest“ odpověděli oba rodiče Antonín a Anna. „Chcete, aby byla Marie Františka pokřtěna. Tím na sebe berete odpovědnost, že ji vychováte ve víře v Pána Ježíše, že ji budete učit milovat Boha i bližního, jak nám to Pán Ježíš přikázal. Jste si této povinnosti vědomi?!“, „Ano“ na otázku odpověděli oba rodiče. „A Vy chcete být Marii Františce být

kmotrem. Jste připraven rodičům pomáhat ? “ Kmotra Josefa odpověděla „Ano“. „Marie Františko, církev Tě s radostí přijímá do svého společenství. V jejím jménu Tě označuji křížem, znamením našeho Spasitele, Ježíše Krista.“ Kněz udělá prsty pravé ruky kříž na čele křtěného člověka. „Také Vy, rodiče a kmotře, označte Marii Františku znamením Kristova kříže.“ Rodiče i kmotra udělali palcem pravé ruky kříž na čele křtěného dítěte. A pak již následuje mše a po ní byla Maruška pokřtěna.

Někdy v rozmezí čtyř let, od července 1894 do září 1898, se rodina Halberstadtových stěhuje na adresu, čtenářům této historie známou, Pardubice, Zelené Předměstí, Smilova ulice, č. p. 381.

A jak to víme? Protože 12. září 1898 se zde narodila nejmladší dcera Antonína a Anny, Miládka. Když jsem zpovídal Lenku Hrádkovou, rozenou Vítovou, prozradila mi, že Miládka byla miláček rodiny. Jak by ne, její bratři Antonín a Stanislav byli o devět, respektive o osm let starší a vybavila se mi přitom malá Pěťa Vítová, která byla o jedenáct let mladší než Vlád'a a živě jsem si to dovedl představit.

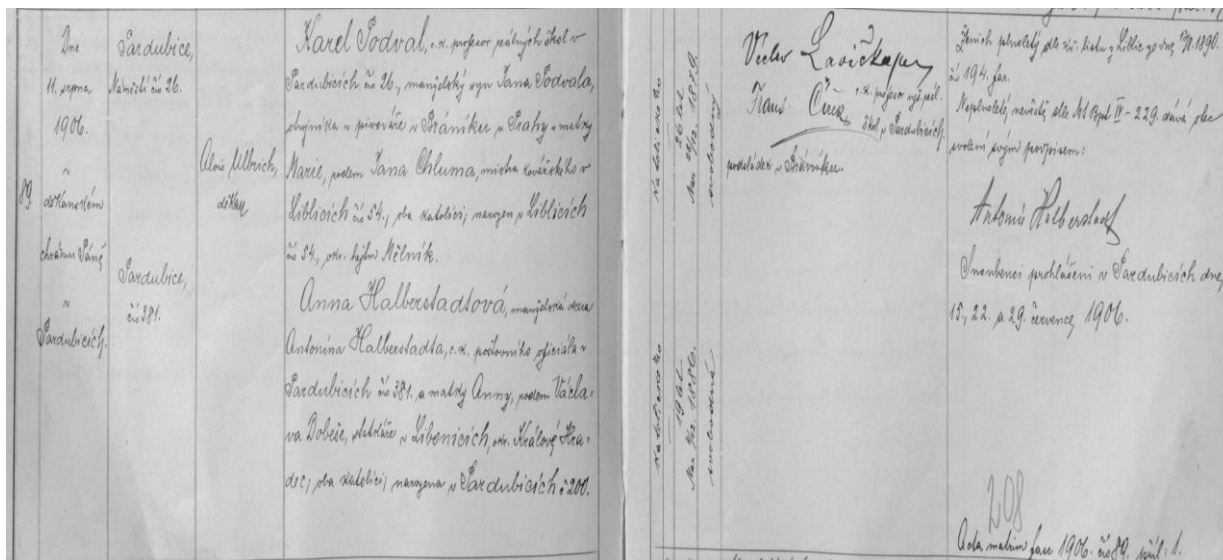
Nechci se příliš vracet do historie, ale přece jen, Smil Flaška z Pardubic, to si neodpustím. Šlechtic z přelomu 14. a 15. století, zároveň básník a spisovatel, označovaný také jako český Ezop. Nemusím vám však říkat, když jsme to jméno poprvé slyšeli na druhém stupni ZDŠ při češtině, tak jsme se smáli a říkali jsme si, že to byl smilník a opilec. Smil však znamená bohabojný a jméno Flaška mohlo být nositelům přiřknuta dle domovního znamení. Mezi námi, já si myslím, že přestože byl bohabojný, k alkoholu měl kladný vztah, tak jako většina spisovatelů a básníků.

Ocitli jsme v období, později nazvaném Belle Époque, tedy krásné časy, v období evropských dějin mezi lety 1890 a 1914. Symboly půvabných a bezstarostných „krásných časů“ jsou třeba Eiffelova věž v Paříži či plakáty Alfonse Muchy. Samotný název vznikl a zakořenil až po první světové válce, v kontrastu s jejím traumatickým dopadem. Takže ani nevíme, zdali si to rodina Halberstadtových uvědomovala. Napadá mne, že počátkem 80 let minulého století byly pojmenovány historické doby v jednom vtipu, ale vtipu pravdivém, jako fekalismus a postfekalismus. V prvním případě tak byla označována doba, kdy vše stálo za ho..., ve druhém pak šlo o dobu, kdy se říkalo: „Zlatá doba, kdy to stálo za ho...!“.

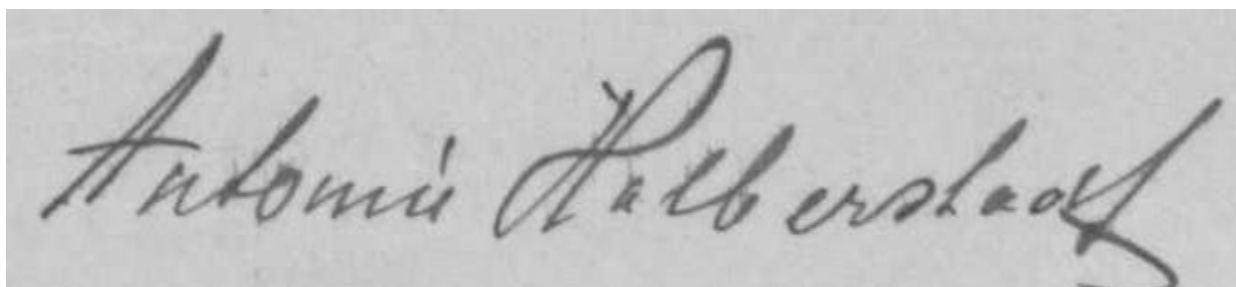
Přicházelo 20. století, i když jeho příchod lidé slavili dvakrát, tak jako o sto let později, a to na Silvestr roku 1899 a roku 1900. To druhé je správně, protože 20. století začalo dnem 1. 1. 1901. Ale to jenom na okraj. Lidé od 20. století očekávali, že to bude doba rozumu a technického pokroku. Již víme, jak moc se v tom prvním zmýlili.

V rodině Halberstadtových se v roce 1906 dočkali své svatby. Prvorozená dcera Anna, v rodině zvaná Anda, se dne 11. srpna 1906 vdává v děkanském kostele svatého Bartoloměje v Pardubicích. Jejím vyvoleným je Karel Podval, c. k. profesor reálky v Pardubicích, syn strojníka z pivovaru Braník. Nevěště je 19, ženichovi 26 let. Datum svatby a věk nevěsty mě naznačovaly, že svatba mohla spěchat, ale pravděpodobně tomu tak nebylo, protože ani v pardubickém, ani v kolínském indexu narozených jsem žádné narození do devíti měsíců po svatbě neobjevil. Kromě toho,

že šlo o velkou lásku je dalším možným důvodem to, že ženich potřeboval být do začátku školního roku ženatý, aby mohl pokračovat v profesorské kariéře v Kolíně.

Protože nevěsta byla neploletá, ploletosti bylo v těch časech dosaženo až ve 24 letech, musel její otec vyjádřit svůj souhlas se sňatkem podpisem. Tak si ten podpis ukažme.

Z roku 1910 se nám zachoval poměrně unikátní dokument, který jsem nejdříve bral jako usnadnění genealogického pátrání. Jsou na něm uvedeni všichni členové rodiny s daty narození, sňatku a v případě Marušky i úmrtí. Poté jsem si však začal dokument znovu prohlížet a zjistil jsem, že výtah z matrik vyhotovil Děkanský úřad v Pardubicích pro potřeby podpory dle par. 34 branného zákona z 11. dubna 1889. V tomto zákoně jsem zjistil, že v paragrafu 34 je uvedeno, že k náhradní záloze budou přiděleni oni odvedenci, kteří pro své rodinné poměry zproštěni byli pravidelné prezenční služby v době míru, o čemž rozhoduje odvodní komise.

K účelům vojenským. — Kolku prosto.

o potřebě poskytnout ve smyslu §. 34. b. zákona ze dne 11. dubna 1889. č. 39. ř. 41.

VÝTAH

z knihy narozených, oddaných a zemřelých.

Jméno a příjmení	Den a rok narození	Náboženství	Den a rok oddavek	Den a rok úmrtí	Stav anebo zaměstnání	Poznámka	
Antonín Halberstadt	18 ¹⁶ / ₁₀ 51	} katolici	18 ²⁶ / ₁₂ 86	—	c. k. ordni. poštovní official	Dle oddacího listu z Hořovic ze dne 26/1. 1886 č. 50. Janádamec	
Anna Dobisova	18 ¹⁴ / ₈ 64						
Tých dětí							
Anna Podvalová	18 ⁵ / ₁₂ 86			19 ¹¹ / ₈ 06			
Josefa	18 ¹⁰ / ₁ 88						
Antonín	18 ⁷ / ₃ 89					technik	
Stanislav	18 ²¹ / ₉ 90					c. k. pošt. praktikant	
Marie	18 ⁷ / ₃ 92			18 ¹⁴ / ₆ 94			
Milada	18 ¹² / ₉ 98						

Děkanství úřad v Pardubicích dne 9. února 1910.

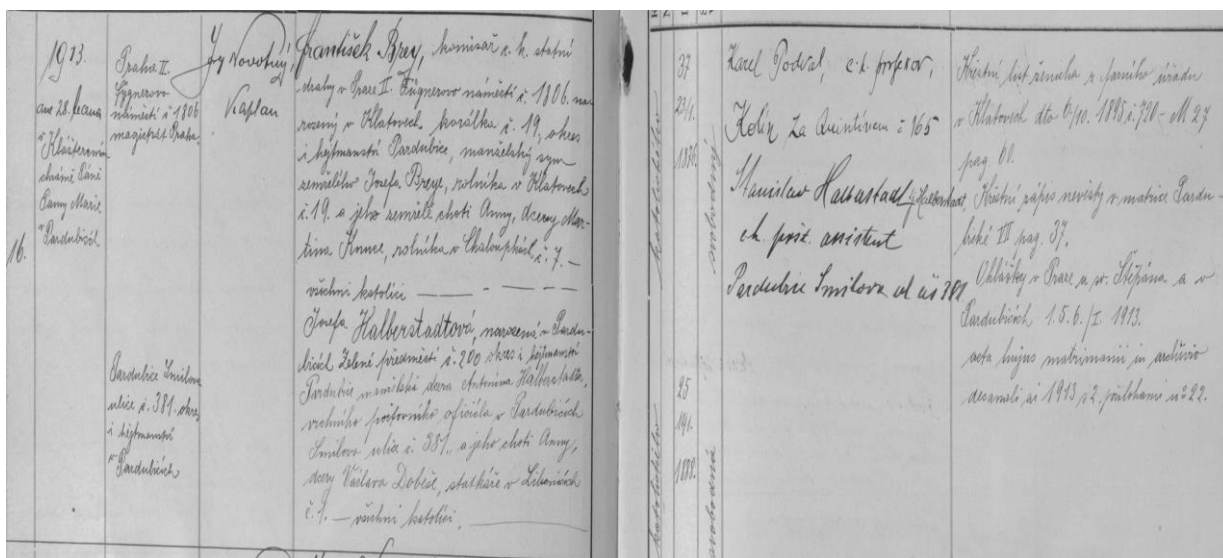
Janádamec.

Nemohu to napsat jistě, ale zdá se mi, že v tomto případě šlo o žádost, aby k náhradní záloze byl přidělen mladší syn Stanislav, který kromě jiného byl ve státní službě jako c. k. poštovní praktikant. Starší syn Halberstadtových, Antonín,

byl totiž odveden dne 15. března 1910 v Doplnovacím velitelství č. 98 ve Vysokém Mýtě jako jednorozční dobrovolník (Einjährig Freiwilliger). Jednorozční služba byla úlevou pro ty, kteří se věnovali vyššímu studiu včetně gymnázia a reálky. Na rukávech měli našitou žlutou pásku s černým pruhem.

Další svatba v rodině se konala v roce 1913. Dne 28. ledna se vdává v pětadvaceti letech dcera Josefa. Jejím nastávajícím mužem je sedmatřicetiletý František Brey, narozený v Klatovech, c. k. komisař státní dráhy, bytem na Fügnerově náměstí, což je dnes malá oáza zeleně mezi dvěma větvemi Severojižní magistrály, kousek od Nuselského mostu, kudy se do a z Prahy řítí či popojíždějí nekonečné řady automobilů. Tehdy to muselo být krásné a klidné bydlení. A protože jenom Bůh je neomylný, tak pan kaplan Novotný umístil Klatovy do okresu i hejtmanství Pardubice, čímž mě trochu zmátl a já chvíli hledal vesnici stejného jména na Pardubicku. Za svědky jim byli švagr nevěsty Karel Podval, c. k. profesor, nyní již z Kolína a bratr nevěsty Stanislav, c. k. poštovní asistent.

To již končila zlatá doba, nebo také dlouhé 19. století, jak bývá označována doba od Velké francouzské revoluce v roce 1789 až do roku 1914, kdy vypukla Velká válka, později označovaná jako 1. světová válka.

Z doby 1. světové války je tato fotografie Antonína Halberstadta staršího, přibližně ve věku 65 let. Když jsem fotografii poprvé uviděl, znova mi vyvstala v hlavě moje domněnka o možném původu rodu Halberstadtů. Na fotografii vidíme, že otec rodiny čte noviny Národní politika s velkým nadpisem Válka světová. Chtěl jsem zjistit, z kterého dne ty noviny jsou, ale z Wikipedie jsem se dozvěděl, že

v průběhu Velké války tyto noviny vycházely nejdříve s velkým nadpisem „Válka evropská“, který byl zakrátko přeformulován na spojení „Válka světová“. Znalci Švejka nebo jeho filmového zpracování si vzpomenou, že Švejk při výslechu na policejním ředitelství na otázku: „A v místních politických kruzích nemáte nikoho známého?“ odvětil: „To mám, vašnosti, kupuji si odpoledníčka „Národní politiky“, „čubičky.“ A tak si alespoň ukážeme titulní stranu Národní politiky zde 1. srpna 1914, kde byla otištěna Vyhláška o mobilizaci, kterou jistě Antonín Halberstadt také řádně prostudoval.

Číslo 309 V Praze, v sobotu dne 1. srpna 1914. Ročník XXXII.

NÁRODNÍ POLITIKA

Vyhláška o mobilizaci.

Jeho c. a k. Apoštolské Veličenstvo ráčil nařídit

všeobecnou mobilizaci

jakož i vyzvání veškeré c. k. a k. u. domobrany.

I. Neaktivní a domobranou povinné osoby.

1. Dostaviti se mají:

- všechni určovací listky podčleni, pak listky svolávacími povolání neaktivní a domobranou povinní dle pokynů svých listků určovacích, pokud se týče svolávacích;
- všechni ostatní neaktivní, pak všichni ostatní... leti *) a mladší domobranou povinní, kteří ve vojsku, ve válečném loďstvu, zeměbraně nebo četnictvu sloužili, dle ustanovení svých vojenských pasů (vojenských listků), zeměbranných pasů (zeměbranných listků), pokud se týče domobranných pasů;
- ke zvláštním službám k účelům válečným určení domobranou povinní dle pokynů představeného obce.

2. Všichni v tomto roce odvedení, dosud však nezafadění nováčkové a náhradní záložníci zaraďují se tímto na základě Nejvyššího rozkazu.

Z těchto nováčků a náhradních záložníků mají ti, kteří se zdržují v Tyrolích, Korutanech, Krajině, Istrii, okružném hrabství Gorici a Gradisce, v Terstu (měste a okolí), v Dalmácii, v Dolním Stězsku, v Halli a v Bukovině, dále v Komitátech Bereg, Maramaros, Ugocsa, Alsó-Fehér, Beszterce-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Hármaszék, Hunyád, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Fordás, Nagy-Küküllő, Székely, Szilágy, Szolnok-Doboka, Terda-Aranyos, Udvarhely, Bács-Bodrog, Krassó-Szörény, Temes a Torontál ve Řece, pak v Chorvatsku a Slavonii, jakož i v Bosně a Hercegovině aneb tam domovským právem přilásejí, nejdříve do 24 hodin po zveřejnění této vyhlášky odejti a se co nejrychleji k okresnímu doplňovacím velitelství svého místa pobytu dostaviti. Ti, kterým jest známo, že náležejí k zeměbraně, dostaví se k zeměbrannému doplňovacím velitelství svého místa pobytu.

Všichni ostatní mají vyčkati povelání.

II. Koně.

1. Koně (soumarí) vojska a zeměbrany v soukromém užívání buďtež ihned dočáni do stanice, ve které byli vydáni.

III. Dopravní prostředky.

Majitelé, kteří na základě zákona ze dne 21. prosince 1912, ř. z. čís. 235, od představeného obce ku dočání dopravních prostředků byli vyzváni, mají tyto i s pohotovými jízdními předměty postroje k nim náležejícími dle pokynů představeného obce předvésti nebo dáti předvésti.

IV. Válečné úkony.

Vyhlášení o početi povinnosti k válečným úkonům stalo se v říšském zákoníku. Buďtež vyhověno všem na základě zákona o válečných úkonech ze dne 28. prosince 1912, ř. z. čís. 236, činěným požadavkům.

Neuposlechnutí těchto nařízení se dle stávajících zákonů přísně trestá.

Do vyhlášky o mobilizaci není vepsáno stáří povolaneho nejstaršího domobranického ročníku, považujeť jest dle domobranických zákonů rozhodným.

HISTORICKÝ ÚSTAV PRAHA

Ze stejné doby je fotografie jeho manželky Anny, tehdy jí bylo přibližně 52 let. Obě fotografie rodičů pořídil jejich syn Antonín.

Antonín Halberstadt mladší se jako důstojník – fortifikační poručík – oženil jako osmadvacetiletý, dne 31. března 1917. Svatební obřad se odehrával v chrámu svatého Jiljí v Nymburce. Nevěsta, dvaadvacetiletá Jiřina Koudelková, dcera Joachima Koudelky, úředníka Severozápadní dráhy z Nymburka se narodila v Pardubicích, takže je možné, že se poprvé setkali právě v Pardubicích. Za svědky jim byla již „osvědčená“ dvojice svědků, Karel Podval a Stanislav Halberstadt, s nimi jako třetí

do mariáše „last but not least“, Antonín Halberstadt, c. k. vrchní poštovní oficiál. Když již čtenáři vědí, jak toto manželství dopadlo, tak si mohou povzdechnout: „Tolik povolení a k čemu?“. Ale tak už to v životě někdy bývá...

1914	ženich	Antonín Halberstadt, inženýr, k.č. fortifi- kační poručík c. k. 7. sborového velitelství, oddě- lení štábní Mincalík, nar. 7/3. 1889 v Pardubi- cích č. 200, okr. i. h. Pardubice, mřl. syn Antoní- na Halberstadta, c. k. vrchního pošt. oficiála v Pardubicích, Smilova ul. č. 381, a Amny rod. Dolbš z Libonic, č.-, okr. Hořice, k. Nová Paka;
31. března 1914	v poli, pol. pošta č. 140, italské fronty;	pan. Ryšer, dělník
vrchnámu p. p. Jiljí	nevěsta	ne Jüna Houdelkova, nar. 15/11. 1894 v Par- dubicích č. 207, mřl. dcera Joachyma Houdelky, úředníka p. d. okr. v Nymburce č. 416, a Pauliny p. Malého Solce, okr. a h. Mnich. Hradčstě.
v Nymburce.	v Nymburce č. 416.	18/11. 1912 J. Ryšer, dělník
„Ole vynosu p. správy p. d. v 18/11. 1912 d. 185 1922 ai k. kraj. soud v Ml. Boleštině, prohlášen manželstvem v Nymburce dne 13/11. 1912 d. 140/12 v manželství, se rozhodl v skutku a cize 5. března 1914, že manželství zrušeno 18/11. 1912 J. Ryšer, dělník		

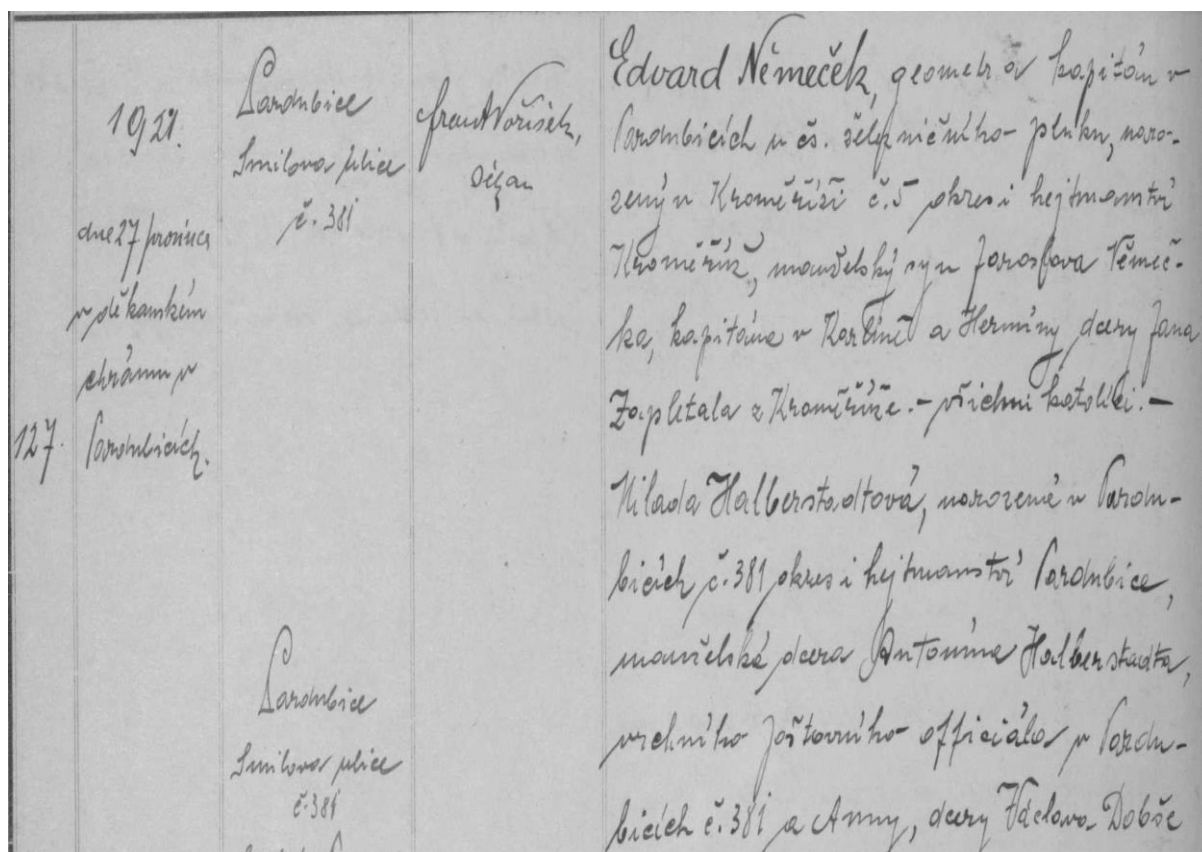
28 roku svobodný	Karel Foltval, st. profesor v Třebíči;	Acta p. fs. 17 č. 6.
	Antonín Halberstadt, c. k. pošt. vrchní oficiál v Pardubicích;	1) k. list žen. z Pardubic 16/2. 1914 č. 290;
22 1/3 roku svobodný	Gustav Halberstovl, c. k. pošt. assistent v Pardubicích.	2) " " nevš. " 4/2. 1914 č. 204;
		3) dispens od tří ohlášek et a tempore clause od c. k. poln. superiorátu Varmády, p. pošt. č. 339, d. d. 13/3. 1914 č. 1124/1914;
		4) ohlášení a propoušt. list i deleg. k sňatku p. pošt. 339, d. d. 13/3. 1914 č. 1124
		5) promuv. civil. tří ohl. od c. k. min. vnitra d. d. 10/4. 1914 č. 30.984/ai 1916; sub 1/9 2/iii 11. listy
		6) manif. přísaha ženich. d. d. dek. úř. v Nymburce 30/3. 1914 č. 335; jal
		7) dispens od dvou ohl. nevěstě d. d. pol. exp. v Nymburce 17/2. 1914 č. 386/4
		8) " " " " d. d. bisk. vik. úř. v Nymburce 17/2. 1914 č. 128; 25/1. 1919.
		9) dispens a tempore clause nevěstě d. d. dek. úř. v Nymburce 28/3. 1914 č. 334; Ing. Halberstovl
		10) ohlášky nevěst. v Nymburce dne 18/2. 1914, 1x30 sňat.
		11) odcous. volení nevěstě k mřtku d. d. 17/2. 1914; 12) sňatní protokol d. d. Nymburk 17/2. 1914 č. 6.

Z těch povolení mě zaujala zejména manifestační přísaha ženicha, který je v nebezpečí smrti. Právně je lhostejné, zda příčina tohoto nebezpečí je vnitřní,

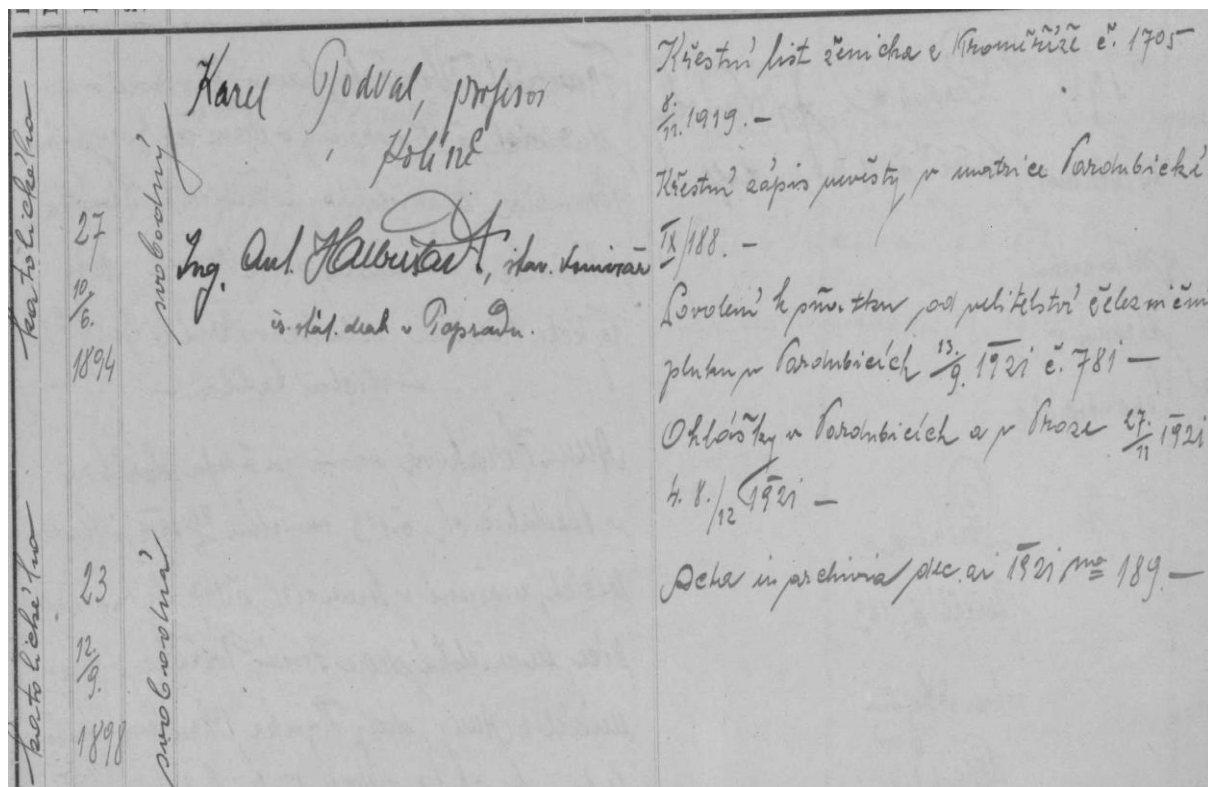
například nemoc, nebo vnější, například válka, operace, poprava a podobně. A poté dispens tempore clauso nevěstě. Tento dispens byl potřeba proto, že se sňatek konal v době pro sňatky běžně zapovězenou, tedy v postní době před Velikonocemi. Svatba se konala v sobotu 31. března. 1917 a Velikonoční neděle byla 8. dubna, Velikonoční pondělí pak 9. dubna.

Životními osudy Ing. Antonína Halberstadta se budeme podrobně zabývat v samostatné kapitole. O vzniku Republiky Československé dne 28. října 1918 a o konci Velké války dne 11. 11. 1918 je zbytečné cokoli psát, protože o tom každý čtenář této Historie má nescíslně znalosti, popřípadě si informace může dohledat.

V roce 1921 se ve věku třiaadvaceti let vdává nejmladší dcera Milada.

Matriční zápis, který byl přes obě strany matriční knihy sňatků uvádím, tak jako v předešlém případě pro lepší čitelnost rozděleně.

Svatba se konala hned po Vánocích v roce 1921, v úterý 27. prosince, v kostele svatého Bartoloměje v Pardubicích. Ženichem byl tehdy sedmadvacetiletý Eduard Němeček, geometr a kapitán čs. železničního pluku v Pardubicích.

Seriál svateb ukončíme druhou svatbou Ing. Antonína Halberstadta, kterému se podařilo 22. ledna 1922 konečně dokončit rozvod od stolu a lože a mohl si vzít ve

svých Kristových letech za manželku svoji milovanou Inku, Hermínu Radovou, které tehdy bylo 22 let. Ta již byla plnoletá, protože již v roce 1919 bylo uzákoněno snížení věku plnoletosti na 21 let.

Bratr Antonína, Stanislav, zůstal starým mládencem, fotografie je z roku 1919.

A jak plynul život celé rodině. Domnívám se, že se jich poválečná krize a konec konců ani Velká hospodářská krize v letech třicátých, příliš nedotýkala. Důvod? Otec rodiny, Antonín Halberstadt, byl jako první z rodiny státním zaměstnancem. To byla jistota, kterou jistě vštěpoval svým synům a totéž vyžadoval od nápadníků

svých dcer. Tím nechci říci, že bych se jich problémy okolního světa netýkaly, ale nehrozilo jim propuštění v případě krachu firmy, ať už by byli podnikatelé, nebo zaměstnanci na vyšší pozici. Takže shrnuto – pošta, armáda, státní dráhy, školství. Připomeňme si ještě děti Antonína a Anny, případně jejich partnery na fotografiích z doby Velké války nebo těsně po ní.

Na první je Anna (Anda) Podvalová, na druhé Josefa (Józa) a František Breyovi, na třetí jejich děti Jára a Věra.

Na čtorté, která bylo pořizena při příležitosti zasnub vidíme téměř celou rodinu v krásném měšťanském salónu.

Nahoře stojí zleva Antonín a Stanislav Halberstadtovi

Dole se sedí zleva Anna a Karel Podvalovi, snoubenci Milada Halberstadtová a Eduard Němeček a Antonín a Anna Halberstadtovi

Antonín a Anna žili určitě relativně šťastný a spokojený život, určitě nejenom proto, že byli poměrně dobře hmotně zajištěni, ale především proto, že rodina držela pohromadě, přestože všichni nežili v Pardubicích. Anna s rodinou v Kolíně, Josefa s rodinou v Klatovech, Antonín s rodinou v Popradu, Stanislav v Pardubicích. Domnívám se, že Milada s rodinou žila také v domě ve Smilově ulici č. p. 381. Vyvozují to z toho, že v matričním zápisu o svatbě měli oba, jak Milada, tak i Eduard, napsáno toto bydliště. Kromě dětí a jejich manželských partnerů se mohli radovat i z vnoučat, Káji a Zdenky Podvalových, Járy a Věrky Breyových, Edy Němečka a Mimy a Zdenky Halberstadtových.

Protože mým koníčkem byl dříve rozbor osobnosti na základě jeho data, míst, popřípadě i hodiny narození, dovoluji si tady takový krátký rozbor Antonína Halberstadta staršího krátce uvést.

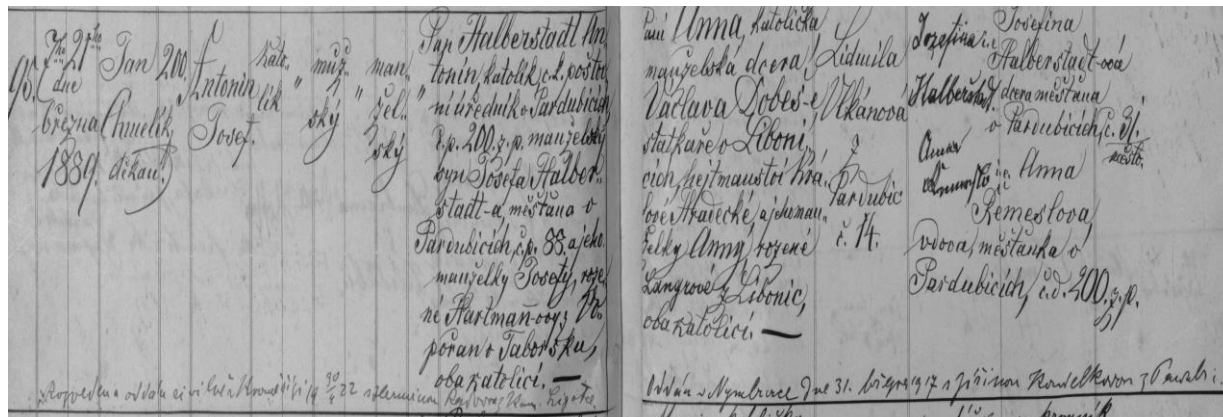
Sociální vztahy a kontakt s jinými lidmi pro něj měly velký význam. Proto si našel povolání, která mu umožňovala kontakt s lidmi. Měl dobrý organizační talent.

Měl velmi silnou vazbu na matku, rodinu a domov. V záležitostech, které se týkají rodiny a domova projevuje trpělivost a praktičnost. Vůči členům rodiny byl věrný a loajální. Obětavě se věnoval rodině s přáním zajistit jí štěstí. Dobře si rozuměl s dětmi. Peníze potřeboval pouze k tomu, aby se obklopil hezkými věcmi. Své postavení se snažil zabezpečit nikoli pomocí majetku, ale osobních kontaktů. Byl spořivý, své finanční záležitosti vždy řádně spravoval a řídil. Ale nejenom to, lidská osobnost je složitější, takže do jeho povahy patřily i následující povahové rysy. Měl příliš energické a impulsivní chování a byl proto někdy sám sobě největším nepřitelem. Jestliže při svých rázných a energických způsobech sebevyjádření narazil v životě na nějaké překážky, přivodilo mu to hněv a frustraci. Ale to vše sedí k jeho postavení hlavy rodiny na přelomu 19. a 20. století a také k jeho služebnímu postavení vrchního poštovního rady. Domnívám se, že nám tento rozbor docela dobře doplnil jeho dochované podobizny.

Antonín a Anna Halberstadtovi se dožili i na dnešní dobu poměrně vysokého věku, Antonín zemřel ve věku 88 let dne 31. ledna 1940, jeho žena Anna, rozená Dobešová pak ve věku 85 let dne 19. října 1949. Až do konce svého života žili ve Smilově ulici č. p. 381 v Pardubicích. Byli to lidé, kteří se narodili ještě za Rakouska (Uhersko se dostalo do názvu státu až v roce 1867), děti si jim narodily v Rakousku-Uhersku a důchod prožili v Československé republice. Je docela symbolické, že Antonín umírá, když se stát jmenuje Protektorát Böhmen und Mähren a Anna pak v době, kdy se stát zase jmenuje Československá republika, ale vše je již úplně jinak.

Ing. Antonín Halberstadt a jeho druhá žena Hermína

Antonín se svým rodičům, o kterých jsme četli v předešlé kapitole, narodil dne 7. března 1889.

Z matričního zápisu vidíme, že jeho kmotrami byly jeho neprovdaná teta Jozefína a také Anna Řemeslová, matka první zesnulé ženy jeho otce Antonína. Z toho je jasně vidět, že ho rodina Řemeslových měla opravdu ráda. Nejdříve chodil do obecné školy, ale hned poté od svých 11 do 18 let navštěvoval českou vyšší reálku v Pardubicích, kterou ukončil maturitou dne 18. června 1907. Poté byl přijat jako řádný student České vysoké školy technické v Praze, kde v letech 1907 až 1912 studoval stavební inženýrství. Studium zakončil 2. státní zkouškou dne 16. července 1912.

Po absolutoriu nastoupil 10. října 1912 aktivní vojenskou službu jako jednoroční dobrovolník. To neznamenal, že se do armády přihlásil dobrovolně, ale byl tak již odveden v roce 1910 a odkladem do dokončení studia, tedy byla to obdoba našeho absolventa, který sloužil také pouze jeden rok. Jenom pro zajímavost, jak vojenští páni Antonína při odvodu popsali. Vlasy hnědé, oči modré, obočí hnědé, ústa a nos souměrná, brada oválná, obličej podlouhlý. Mluví a píše česky a německy, výška 175,5 cm.

Rakousko - Uhersko bylo tehdy veliké, a tak sloužil v Pule, dnes chorvatské. Nepochybuji o tom, že navštívil i památky z doby římské, že se ponořil i do Jaderského moře a okusil výborná jižní vína. Tím nechci říct, že měl roční vojenskou

službu snadnou, ale bylo určitě lepší sloužit v takovém krásném přístavním městě, než například v nějakém zapadlém hnízdě v Haliči. Do civilu odešel 30. září 1913. Určitě již měl představu o tom, jak v praxi uplatní své vzdělání. Ale škrt přes rozpočet mu udělal starej Procházka, František Josef I. a tři bratrance, německý císař, anglický král a ruský car. Dva z bratranců – král Jiří V. a císař Vilém II. - měli společnou babičku královnou Viktorii. Matky Jiřího V. a Mikuláše II. byly sestry, které pocházely z dánského královského rodu. Od dětství se bratrance vídali na rodinných prázdninách a při nejrůznějších rodinných příležitostech, především svatbách či pohřbech. No prostě povedená rodinka. Ono je to pořád stejné. Páni se buď dohodnou nebo nedohodnou, ze začátku vyvolají v lidech hrdost a nadšení, že jdou do války a oni se slovy, ubijeme je čepicemi, nebo do Vánoc jsme doma, jdou hrdě na jatka. Ti, kdo válku vyvolali, sedí doma v teple. To je rozdíl od dřívějších dob, kdy panovník musel jít do boje v čele svého vojska. Později nadšení opadne a nadšenci se buď domů nevrátí, nebo se vrátí jako mrzáci, jenom ti šťastlivci si odnesou „pouze“ šrámy na duši.

Dne 28. července 1914 začala Velká válka, ale Antonína již 1. července 1914 vojenští páni povolali na služební cvičení do ženijního ředitelství v Tridentu, dnes Trento v Itálii. Antonín, jako fortifikační praporčík, zde byl cvičen v tridentské městské pevnosti, kterou v obavě z italského vojenského vpádu začalo Rakousko-Uhersko budovat na své jižní hranici již počátkem 70. let 19. století. Za první světové války v letech 1915 až 1918 byla pevnost Trident s opevňovacím systémem fortifikací, střelen, podzemních chodeb a skladů využita naposledy. Cvičení Antonínu Halberstadtovi skončilo dne 28. července 1914, tedy v den, kdy začala válka.

Hned 4. srpna 1914 nastupuje do činné služby na základě všeobecné mobilizace. Celou Velkou válku sloužil na italském bojišti. Nejdříve se vrátil na 14 dní do Tridentu, pak až do března 1915 pracoval na výstavbě pevnosti Serrada na planině Folgaria, poté do dubna 1916 byl stavbyvedoucím první linie u Rovereta. Do června 1916 byl velitelem pracovních oddílů při stavbě silnice a opevnění v průsmyku Valle Barcoli v jižních Tyrolích. Všechny názvy uvádím tak, aby si zvědavý čtenář tato

místa mohl na mapě najít. Fotografie nejlépe ukazují, že těžiště jeho práce bylo v terénu.

Antonín Halberstadt se svým vojenským sluhou, slangově pucflekem. Chci jenom říci, že dobrý vojenský sluha, který měl dobrého nadřízeného, byl pravým pokladem a já nepochybuji, že Antonín tím dobrým nadřízeným byl. Dědeček mé prvé ženy byl také pucflekem, ale dostal za statečnost dvě vysoká vojenská vyznamenání, která se běžně obyčejným vojákům neudělovala, pravděpodobně za to, že svého důstojníka v boji zachránil.

Nyní na chvíli přeruším líčení jeho osudů v průběhu Velké války. Bez přehánění, tyto dvě fotografie mi řekly, jakým člověkem Antonín byl. Ale doplním to i jeho nationím horoskopem. Nevím, jak jste ho jako děti vnímaly, ale hvězdy ho vidí, že v žádném případě nebyl velký bojovník. Raději proto snášel bezpráví, než aby energicky hájil svá práva. Jeho přátelská a skromná povaha ho často sváděla k tomu, nechávat věcem volný průběh. Na druhé straně se však jevil jako zdatný a přesný v každé své činnosti. Ke své spokojenosti v citové oblasti potřeboval finanční a materiální bezpečí. Byl klidný a vyrovnaný. Své finanční a rodinné záležitosti řídil

se zdravým lidským rozumem. Měl schopnost syntetického myšlení a matematické nadání. Věci dokázal vidět v širších souvislostech. Rád pracoval v kolektivu a vůbec mezi lidmi. Hledal duchovní podněty prostřednictvím přátelství a mezi přáteli. Příznačná byla jeho stálá a trvalá náklonnost k partnerce. V lásce přikládal velkou důležitost citovému bezpečí a stálosti. Miloval krásné a drahé věci. Měl vrozený smysl pro hodnotu materiálních věcí a toužil získávat věci umělecké a trvalé hodnoty. Měl schopnosti stát se vůdčí osobností, chápal se iniciativy a dokázal ostatní strhnout ke spolupráci a spoluúčasti. Ve vztahu k politice, výchově a morálce se zrozenec přidržel konzervativních, tradičních hodnot. Byl optimistický, družný a šťastný. Měl fenomenální paměť, byl výborným řečníkem. Měl v oblíbě pohodlí a luxus. Upřednostňoval hezké prostředí, dobré jídlo a rád žil v hojnosti. Proto byly pro něho peníze tak důležité. V záležitostech rodiny a manželství panovala harmonie. Dokázal pilně a usilovně pracovat. Zbytečně neplýtvat silami a dbal na to, aby dosahoval, pokud možno použitelné výsledky. Jeho matematická preciznost našla své uplatnění v inženýrské oblasti. Byl odolný proti stresu. Antonín Halberstadt byl opravdu velká osobnost, a přitom ho šlechtila skromnost.

Ale pokračujme v líčení jeho vojenských osudů. Od června do října 1916 byl jako velitel pracovní setniny u 28. horské brigády na Zugna Torta (1258 m. nad mořem), poté v pohoří Kras na dnešních hranicích Itálie a Slovinska až do konce května 1918. Jak jsme již uvedli, Antonín se mezitím stihl i oženit, k čemuž dostal svolení od vojenských pánů a také dovolenou. Dne 31. března 1917 se oženil s Jiřinou Koudelkovou. Znovu se vrátím k jeho osobnosti. Jako důstojník, nejdříve nejnižší důstojnická hodnost fänrich, která je nepřesně překládána jako praporčík, od května 1915 pak poručík, měl osobní zbraň, ale určitě byl šťastný, pokud ji nemusel použít. Já si myslím, že mu pánbůh nadělil tolik právě proto, aby nemusel velet četě v poli, velet k útokům na nepřítele, vidět skoro každý den smrt v přímém přenosu. Ale od června 1916 do května 1918 se jistě pohyboval v nebezpečném terénu.

Ve vysokohorských prostorech totiž vojska sváděla v nepřístupných skalách boj nejenom mezi sebou, ale také s klimatickými podmínkami a při vážnoucím

zásobování i s hladem. Účinek střel, granátů a šrapnelů byl v kamenitých vysokohorských podmínkách daleko ničivější než v bahnitých nížinách. . Přesto na italské frontě Češi k nepříteli nepřebíhali tak jako na frontě ruské, protože spolu se Slovinci a Chorvaty chápali Italy jako dobyvatele jejich historického území.

Ale to se již Velká válka pomalu ale jistě chýlila ke svému konci. Antonín se podíval i k legendární Piavě, a to jako technický referent 7. jízdní a 116. pěší

brigády. Pravděpodobně zde se nakazil malárií, která u něj vypukla ještě v říjnu při jeho dovolené na zotavenou. Ta se projevuje vysokými horečkami (přes 40°C) se zimnicí, třesavkou a bolestmi hlavy. I když na předchozí fotce vidíme, že již předtím hustým vlasovým porostem jako jeho otec neoplýval, mohly i tyto vysoké horečky způsobit další ztrátu vlasů. Malárie se léčila a doposud údajně léčí i chininem. Věřím, že se v jeho blízkosti nevyskytl nějaký doktor Grünstein ze Švejka, který k léčbě chininem přidával ještě klystýr a hladovku a proslul výrokem: „Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande“. Antonínovi se malárie vrátila ještě jednou v roce 1919.

V dokumentaci, kterou jsem obdržel z Vojenského ústředního archívu, v němčině do roku 1918, v češtině po tomto roce, něco psáno i drobným písmem vašeho dědečka, kterou vám po dokončení tohoto dílka předám, jsem nenalezl ani zmínku o vyznamenání, možná že se zrovna ta část někde zatoulala. Protože o člověku, který prožil a přežil Velkou válku, chci konstatovat, že pro mne jsou i oni hrdinové, protože bojovali konec konců za vlast, jejíž součástí Čechy, Morava, Slezsko a Slovensko tehdy byly. To, že po válce byli oslavováni legionáři, patřilo samozřejmě k vytvoření nových hrdinů, kteří se o republiku zasloužili, a ti ostatní příliš o svých zážitcích radši nevyprávěli, částečně proto, že jejich vzpomínky byly někdy hrůzné a částečně proto, že se to nenosilo. Také Antonín dostal tři vyznamenání, jak je patrné z fotografie na předešlé stránce. Která vyznamenání to byla?

Začněme zleva. Zde je stříbrná medaile Signum laudis, vedle ní bronzová medaile stejného jména. Vojenská záslužná medaile (německy Militär-Verdienstmedaille; maďarsky Katonai Érdemérem) známá také jako Signum laudis, byla rakouské záslužné vyznamenání. Založil ho 12. března 1890 rakouský císař František Josef I. a byla udělována za vojenské zásluhy ve válce i v míru. Protože na obou medailích je znázorněna hlava Františka Josefa I., byly obě uděleny do roku 1916, protože po jeho smrti zde byla hlava jeho nástupce Karla I. Poslední napravo je Karlův vojenský kříž (německy Karl-Truppenkreuz), Založil ho dne 13. prosince 1916 rakouský císař Karel I. Předpokladem pro získání tohoto vyznamenání byla přinejmenším

12týdenní služba na frontě, jakož i nejméně jedna účast v bitvě, tedy tuto medaili obdržel Antonín někdy v letech 1917-18.

Přibližme si ta vyznamenání barevně a z obou stran, tedy i revers, který při nošení na uniformě nebyl vidět. Nejdříve Signum laudis stříbrná, poté Karlův vojenský kříž.

Vojna pro Antonína skončila dne 28. října 1918, kdy byla v Praze vyhlášena republika. Hned 3. listopadu se přihlásil k činné službě v československé armádě na okresním velitelství v Nymburce, kde bydlela jeho manželka Jiřina. Zdali se o tom, že si jeho manželka pořídila syna s preceptorem (zde ve smyslu domácí učitel) svého bratra, dozvěděl po příchodu do Nymburka nebo dříve nevíme, ale vymazal ji ze svého života obrazně i doslova. Ono na něj životní štěstí již čekalo jinde, i když o tom zatím nevěděl.

Zde Antonína Halberstadta opustíme a přesuneme se Moravskoslezských Beskyd, do obce Komorní Lhotka, která se polsky jmenovala Ligotka Kameralna, německy Cameral Elgot a do doby na počátku 20. století. Obec náležela do Těšínského knížectví, které od roku 1653 přešlo do vlastnictví Habsburků, kteří jej drželi až do roku 1918. Pro správu majetku, takzvaných komorních statků (lesní komplexy, doly, hutě, velkostatky), byla ustanovena organizačně správní jednotka – Těšínská komora. Odtud tedy název Komorní Lhotka.

Dne 26. března 1900 se zde narodila Hermína Radová, jejíž životní cesta se v roce 1919 protne s cestou Antonína Halberstadta. Narodila se do krásného, i když poněkud drsného kraje, jako čtvrtá ze sedmi dětí, které se dožily dospělého věku. Její starší sourozenci – Marie (Maryča), Františka (Fanka) a Jan (Žanek), stejně jako ti mladší – Pavla, Josef (Pepek) a Anna (Anička), obohatili rodinu Halberstadtových nejenom o slovenský, ale i o středoevropský rozměr, jak se dále dočteme.

Josef Rada, otec rodiny, narozený 11. března 1865 v Janovicích, dnes části Frýdlantu nad Ostravicí a Eva Radová, za svobodna Miturová, se stejně jako její dcera Hermína (Inka), narodila Komorní Lhotce, a to dne 11. února 1872. Ona i její muž tedy žili v kraji, kde se chovaly pasteveckým způsobem ovce, pěstoval a zpracovával len a provozovalo se, zejména v zimních měsících, domácí tkalcovství. Protože dole pod horami bylo ve druhé polovině 18. století nalezeno černé uhlí, poté začalo být uhlí na přelomu 18 a 19. století pravidelně dobýváno. Významným podnikem v regionu byly od roku 1840 a jsou dodnes Vítkovické železárny, které v 19. století vybudovali Rothschildové jako součást výrobního komplexu nevídaného rozsahu. Na Ostravsko odcházeli muži za prací a byla to i cesta Josefa Rady, který

pracoval, pravděpodobně jako kovář, v těchto železárnách. Později začal pracovat u dráhy jako topič, strojevodoucí a poté jako obsluha čerpadel a kovář na nádraží v Kroměříži, kde rodina bydlela v nádražním domku. V Kroměříži na nádraží také část rodiny nalzáme při sčítání obyvatel v únoru 1921. Pro lepší čitelnost ho přetiskuji rozdělený na levou a pravou stranu.

SČÍTACÍ ARCH

bytovou stranu (ústav) *Josefa Rady*

Příjmení (jméno rodiny)	Jméno (křestní)	Příbuzanský poměr k majiteli bytu (pro příslušnost k předsedovi domácnosti)	Pohlaví, sta let dětí v domě	Rodinný stav, zda 1. svobodný - 1, 2. ženatý, vdavý 3. vdovělý - 4, 4. svobodně vdavý - 5 (s rozlučením) - 6	Rodný den, měsíc a rok (narození - 7)			Rodště: 1. Rodná obec 2. Rodná obec 3. Zahr. 4. Zahr.	Odkud byli započti občan v obci	Domovská příslušnost (1. Domovská obec & Rodná obec & Zahr.) 2. státní příslušnost
					úbr.	ml. let	roky			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Rada	Josef	majitel Rybný 10	1	ženatý	12	3	1866	Fanovice Friedek Hlebo	1866-12-23	Stromov Stromov Stromov Kocava
Rada	Eva	žena 22	2	vdava	14	2	1872	Štěpán Hlebo	1872-05-10	Stromov Stromov Stromov Kocava
Rada	Josef	syn 31	1	svobodný	29	5	1902	Fanovice Hlebo Gadov	1902-05-20	Stromov Stromov Kocava
Rada	Anna	dcera 1	2	svobodná	3	3	1917	Fanovice Hlebo Kocava	1917-02-07	Stromov Stromov Kocava
Krauschneider	Robert	vnuk 46	1	svobodný	16	6	1912	Štěpán Hlebo Kocava	1912-06-16	Štěpán Hlebo Kocava

Manželé Radovi, jejich syn dvacetiletý syn Josef, vyučený zámečnick, v té době poválečné krize nezaměstnaný, který se narodil na Haliči Krzeszovicích, dnes Polsko. S nimi bydlela ještě jejich nejmladší třináctiletá dcera Anička a osmiletý vnuk Robert Krauschneider, syn dcery Fanky, která se provdala v Rakousku za důstojníka. S ním měla dvě děti, Roberta a Evelínu. Její manžel brzy zemřel na spálu. Všimněme si, že všichni se hlásili k české národnosti, ale v kraji, kde se

narodili a žili, příliš českých škol nebylo, takže navštěvovali školy německé nebo polské. Všichni, s výjimkou maminky a babičky Evy Radové, jejíž mateřštinou byla polština, mluvili česky, a jako druhý jazyk uvedli němčinu.

Země: *Morava* (Účiv ochr. národn.) *Národnost*

Soudě okres: *Kroměříž* (popisná (stará)) *197*

Obec: *Kroměříž* (orientační (nová))

Číslo domu: *2*

Číslo bytu: *2*

Národnost (původní)	Náboženské vyznání	Znalost čtení a psaní	Povolání						Poznámka
			Druh povolání	Postavení v povolání	Blíží označení závodu (pod-škola, učivo, škola, v němž se vykonává toto povolání)	Druh povolání dos 16. července 1914	Postavení v povolání		
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
<i>česky</i>	<i>česko-slovensko</i>	<i>česky a německy</i>	<i>obsluhovci</i>	<i>obsluhovci</i>	<i>slabší dráha</i>	<i>ano</i>	<i>obsluhovci</i>	<i>obsluhovci</i>	<i>27</i>
<i>česky</i>	<i>česko-slovensko</i>	<i>proletky</i>	<i>vede domácnost</i>	<i>vede domácnost</i>	<i>domácnost</i>	<i>ne</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>28</i>
<i>česky</i>	<i>česko-slovensko</i>	<i>česky</i>	<i>zpracovatel</i>	<i>zpracovatel</i>	<i>zpracovatel</i>	<i>ne</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>29</i>
<i>česky</i>	<i>česko-slovensko</i>	<i>česky</i>	<i>stoláček</i>	<i>stoláček</i>	<i>stoláček</i>	<i>ne</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>30</i>
<i>česky</i>	<i>česko-slovensko</i>	<i>česky</i>	<i>stoláček</i>	<i>stoláček</i>	<i>stoláček</i>	<i>ne</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>31</i>

Když již jsme začali o sourozencích babičky Inky, dokončeme to. Nejstarší Maryča žila po Velké válce ve Vídni a pracovala v nemocnici jako vrchní sestra. Fanka se po smrti prvního manžela znovu vdala a žila v Mnichovicích. Žanek se oženil a jeho syn Zdeněk se stal lékařem. Pavla se provdala na Slovensko, její manžel Anton Hykš byl později ředitelem Dunajplavby v Bratislavě. Syn Josef Rada

(nar. 30. 5. 1902) žil ve Vídni a pracoval jako strojník na lodi u rakouské Dunajplavby. Nejmladší Anička (nar. 1. 3. 1907) se provdala za bankovního úředníka Pavla Šorala, který byl i výborným fotbalistou I. ČsŠK Bratislava, který se od roku 1953 jmenuje Slovan Bratislava. Pavel Šoral byl dlouholetým kapitánem mužstva, výborný útočník a střelec a prvním slovenským fotbalistou, který oblékl reprezentační dres ČSR.

Ale nyní pojďme k osobám nejdůležitějším, k babičce Ince a dědovi Antonínovi. Když jsem studoval dokument ze sčítání obyvatelstva z roku 1921 na adrese Kroměříž, Nádraží 97, říkal jsem si, kampak se nám poděla Hermína? Ale díky chodící kronice rodů Halberstadtových, Dobešových, Radových, Vítů a Kuntových, totiž Lence Hrádkové, se mi to objasnilo. Dobře, že svoje vědomosti dala na papír, přesto jsem s ní mnoho věcí z 20. století telefonicky konzultoval, abych zbytečně netápal, nebo si při své fantazii nedomýšlel něco, co neodpovídalo skutečnosti. Zanedlouho vysvětlím na příkladu.

Malá Hermína, tedy Inka, se narodila v idylickém místě, které bylo oblíbené jako letovisko, kam dojížděli hosté z Těšínska, Opavy, Krakova, Brna, Vídně a Prahy. Tito hosté založili zvelebovací spolek a za členské příspěvky byly upraveny chodníky, lavičky v místech vyhlídek, lesní studánky a petrolejové osvětlení komunikací. Když jí byly tři roky, rodina se přestěhovala do Kroměříže. Zde chodila do německé obecné a měšťanské školy. Poté v Kroměříži vystudovala i obchodní školu. Jejím prvním zaměstnavatelem byly státní dráhy, pracovala na nádraží v Kojetíně, kam to měla osobním vlakem čtvrt hodinku. Po převratu se jako vždy vyrojilo hodně, řečeno dnešními slovy, aktivistů. Slovo aktivista mimochodem považuji za slovo sprosté a příliš často ho na rozdíl od pisálků všeho druhu nepoužívám. Ale zde je na místě. Nějaký hurá vlastenec, vycházející z toho, že Inka německy nahlas počítala, považoval ji za Němku a v článku, kterým pranýřoval některé nešvary, ať již skutečné či domnělé, se objevila slova: „Jak dlouho bude na nádraží (myšleno v Kojetíně) strašit rakušácké smetí?!“. Musela tedy místo opustit a odešla pracovat za sestrou Pavlou na Zemský úřad v Bratislavě.

Na vánoční svátky v roce 1919, v pátek 26. 12. na Štěpána, kdy byla na návštěvě u rodičů v Kroměříži, seděla na podezdívce plotu a kolem ní šel sympatický mladý muž v nejlepších letech. Jaký vítr osudu ho zavál do Kroměříže nevíme, ale prostě muselo to tak být. Určitě se mu líbila a pravděpodobně slovo dalo slovo a začala se postupně vážná známost, která pokračovala manželským svazkem na celý život. Protože od Lenky vím, že děda s babičkou neslavili jenom výročí svatby, ale také výročí seznámení, měl jsem za to, že Inka v roce 1921, kdy bylo sčítání obyvatelstva, žila již u Antonína, což je dnes obvyklé, ale ani tehdy to nešlo zcela vyloučit. Ona však ve skutečnosti žila v Bratislavě.

Na snímcích Inka v roce 1920 a svatba Antonína a Inky 30. 4. 1922

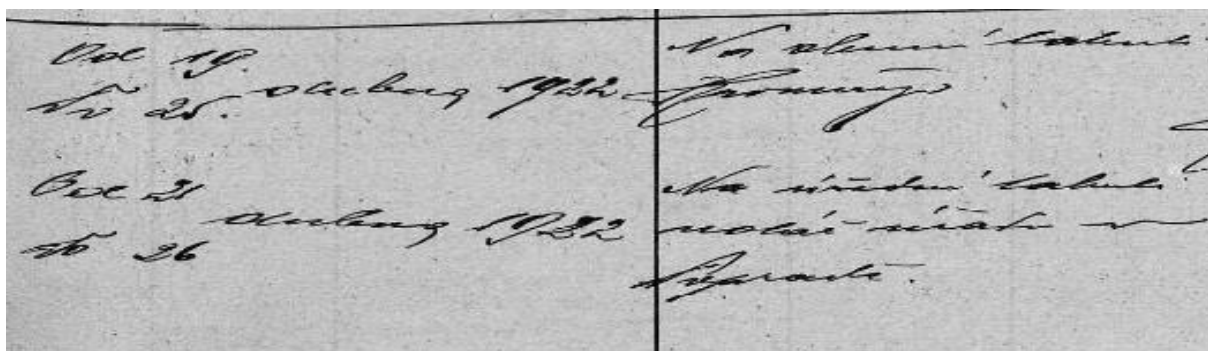
Předtím si však Antonín musel projít rozvodovým řízením, které bylo ukončeno 21. ledna 1922 u Krajského soudu v Mladé Boleslavi. A poté již nic nebránilo jejich civilnímu sňatku v neděli 30. dubna 1922. Opět pro větší čitelnost zápis rozdělují do dvou částí, i když tady se příliš o čitelnosti nedá hovořit, přestože je zápis psaný latinkou a česky. Domnívám se dle ostrého písma, že úředník ještě donedávna psal

německým kurentem. Z matričního zápisu se dozvídáme, že ženich v Kristových letech byl stavebním komisařem ČSD, nevěsta je zde označena jako soukromnice.

44	20. dubna 1922	Kuzněv, Antonín Hallenbach v Praze, státní inženýr a před. státní komisař státních drah, syn Antonína Hallenbacha, předsedy úřadu v Praze a jeho manželky Marie Kilové, rozené v Slatině	Antonín Hallenbach	Marie Kilová	Stučník, Jaroslava v Jan. Lhotce nad, rozená před. soukromnice druha Jaroslava Kilové, rozená na dvoře v Praze a jeho manželky Marie, rozené Kilové
----	-------------------	--	-----------------------	-----------------	--

Antonín Hallenbach	Marie Kilová	Antonín Hallenbach	Antonín Němeček inž. st. drah Fradek, Jaroslava Kuzněv, Jaroslava vzd. před. úřad Kuzněv	Jan, Jaroslava Marcela Jaroslava Kuzněv	Antonín Němeček před. st. drah 22
-----------------------	-----------------	-----------------------	---	--	---

Za svědky jim byl Antonínův švagr Eduard Němeček, inženýr státních drah v Hradci Králové a bratr Antonína Stanislav, který byl tehdy v Hostinném již vrchním poštovním oficiálem jako jeho otec.

Našel jsem na stránkách Moravského zemského archívu v Brně i téměř totožný úřední zápis, který byl v podstatě kopií originálu, ale bez podpisů, avšak bylo zde uvedeno, jak byl sňatek ohlášen a kde vyvěšen, což v podstatě nahrazovalo trojí církevní ohlášky. Praktický smysl bylo zabránit, aby sňatek uzavřel někdo ženatý či vdaná, nebo blízcí příbuzní, popřípadě, kdyby někdo věděl o jiné překážce v uzavření manželství.

Mladí manželé žili po sňatku na Slovensku. Nejdříve ve Velké, což je dnes čtveř Popradu. Zde se jim 10. března 1924 narodila dcera Hermína, které rodina říkala Mima.

Od roku 1925 pak rodina žila ve Vrútkách, kam byl Antonín přeložen. Je to jako u vojáků, jistota a definitivita zaměstnání je na druhé straně vyvážena povinností jít tam, kam zaměstnavatel potřebuje. V té době se totiž začalo realizovat propojení tratí z Turčianské kotliny do Pohroní. Tehdy se začala budovat tzv. středoslovenská transverzála - spojnice Nitry přes Prievidzu, Handlovou, Dolnú Štubňu, Banskou Bystricu a Margecany s Košicemi. V roce 1931 byla zprovozněna železniční trať Handlová - Horná Štubňa, spojující regiony Ponitrie a Turiec a v roce 1936 trať Červená Skala - Margecany, která sa napojovala na trať Žilina - Košice. Po ukončení těchto úseků se v roce 1936 začala výstavba posledního úseku Banská Bystrica - Dolná Štubňa, která měla propojit už existující trati a byla dokončena v roce 1940. V úseku mezi Banskou Bystricí a Čremošným trať prochází 22 tunely, z nichž poslední, Čremošnianský tunel, je nejdelším ve slovenské i bývalé československé železniční síti. Na stavbě trati pracovalo až 12 tisíc dělníků. Během celé doby stavby došlo k 35 smrtelným a 492 těžkým úrazům.

Náročná a odpovědná práce stavebního komisaře, jak vzhledem k charakteru trati, nutnosti vyžadovat dodržování technologických postupů, bezpečnosti práce a já nevím, jakých všech dalších předpisů, byla na druhé straně odměněna solidním platem a nadstandardní životní úrovní jeho rodiny. Žilo se jim ve Vrútkách „naozaj dobre“, vždyť i podle vlastních slov patřili ke společenské smetánce.

V roce 1926, 14. května se v Bratislavě rodina rozrostla o druhorozenou dceru, která byla pokřtěna jménem Zdenka. Proč v Bratislavě, když rodina žila ve Vrútkách. Pravděpodobné vysvětlení je to, že v té době žila v Bratislavě Pavla Hykšová, provdaná sestra rodičky.

Roky běžely, děvčata rostla a navzdory hospodářské krizi žila rodina spokojeně a v dostatku a mohla si dopřát i požitky na tehdejší dobu lehce nadstandardní. Důkazem je i následující fotografie.

Na fotografii z roku 1932 vidíme vzadu dvě veselé holčičky, vlevo Mimu, která se směje nějaké lumpačince, kterou při konzumaci pokrmu předvádí mladší Zdenka. Vlevo Inka, tehdy dvaatřicetiletá, vzadu vpravo její švagrová Josefa (Józa) Breyová

a její dcera Věrka. Předpokládám, že za objektivem stál Antonín Halberstadt. Ale, genealogická praxe mne naučila ze všech dokumentů dostat i informace, které nejsou vidět na první pohled. Nejdříve jsem se soustředil na plakát v levém horním rohu. Zve na veletrhy v Liberci, které, jak jsem zjistil měly v logu velký magnet a písmena RM, tedy Reichenberger Messe. Že by fotka byla pořízena v Liberci? Ale hned vpravo jsem viděl tabuli s nápisem Hotel Glattauer. Tento hotel byl v Karlových Varech, dnes se jmenuje Kriváň. Takže... Rodina Halberstadtových byla na dovolené v Karlových Varech a Breyovi za nimi přijeli ze 140 kilometrů vzdálených Klatov. Také oni měli díky zaměstnání hlavy rodiny cestu vlakem za režijní jízdné.

Obě děvčata navštěvovala obecnou a měšťanskou školu ve Vrútkách, takže doma mluvila česky, jejich vyučovacím jazykem byla slovenština. Zdenka později vzpomínala, že přepisovala svému nastávajícímu manželovi seminární práci a vyučující na filosofické fakultě se ho ptal, zdali nestudoval na Slovensku. Mima navštěvovala v Martině reálné gymnázium. Ve svém životopise z roku 1954 uvádí Mima vhodně volenými slovy i fakt, že po 15. březnu a vzniku Slovenského štátu musela rodina, tak jako všichni ostatní Češi ze Slovenska odejít: „Když se Slovensko stalo samostatným státem, žádal otec o propouštěcí dekret. Abychom se mohli přestěhovat do Čech. Koncem dubna jsme se stěhovali do Pardubic (pravděpodobně k dědovi a babičce Halberstadtovým - pozn. autora) a poté do Hradce Králové). Já se pamatuji, že jsem u Vítů při vzpomínce na toto období párkrát slyšel heslo Češi peši do Prahy. Když toto píše, znovu si uvědomuji, jak snadno dokáže propaganda obrátit „hněv lidových mas“ proti blízkému slovanskému národu.

Mima dokončila reálné gymnázium v Hradci Králové maturitou v roce 1943 a poté jako ročník 1924 byla totálně nasazena v továrně Junkers ve Dvoře Králové nad Labem. Byla to původně úspěšná textilka v majetku rodiny Sochorových. Společnost Junkers převzala nemovitosti, patřící původně Sochorovým dne 1. listopadu 1942 s tím, že zde Junkers může provádět všechny práce a stavební úpravy, nutné pro válečnou výrobu. Firma JUNKERS Flugzeug und Motorswerke A. G v areálu firmy postupně začala vyrábět malé díly pro letecké motory. To vše ve snaze

decentralizovat některé válečné podniky, původně sídlící pouze v Německu. Tím chtělo Německo válečnou výrobu ochránit před leteckým bombardováním spojenci.

Fotografie byla pořízena 27.12.1942 u Vitoušků v Třebechovicích pod Orebem. A z fotky na mne dýchly protektorátní filmy z lepší společnosti s Oldřichem Novým. Hořící krb, na něm dvě mosazné lampy a možná obraz od Joži Úprky, možná i originál, vzadu na podstavci amfora... Na fotce jsou dole zleva Antonín a Inka Halberstadtovi, Vlasta Podvalová, Zdenička a Zdena Vitouškovy a Anna Podvalová. Nahoře zleva Karel Vitoušek, Stanislav Halberstadt, Mima Halberstadtová a Karel Podval.

Mima se hned v květnu 1945 dala zapsat na Vysokou školu obchodní v Praze, mimochodem Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund v letech 1945 až 1946 tuto školu, jejíž studium započali v roce 1938, dokončovali. Zdena již celé gymnázium vystudovala v Hradci a hned poté začala studovat medicínu. Obě děvčata se studii spěchala, protože jejich studia otec financoval ze svého platu, a to udělala dobře. Rok 1948 a následné prověrky mohly udělat konec s jejich studiem.

V každém případě se v Mimě a Zdeně i v jejich potomcích projevil nezlomný duch Halberstadtových, tedy touha po vzdělání a snaha prosadit své schopnosti, jak je vidět i z této fotografie.

Dopsáno v Úpici dne 12. února 2023